

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้กล่าวถึงเอกสารและงานวิจัยในเรื่องต่อไปนี้ การบริหารการศึกษา งานบริหาร การศึกษาในโรงเรียน ความหมายและปรัชญาการศึกษาพิเศษ ความเป็นมาของการจัดการศึกษา พิเศษในประเทศไทย หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ รูปแบบการจัด การศึกษาพิเศษ การบริหารการศึกษาพิเศษ การบริหารงานในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารการศึกษา

ความหมายการบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษาเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งของการบริหารทั่วไป มีลักษณะร่วมกับเหมือน การบริหารในแขนงอื่นๆ ขณะเดียวกันศาสตร์การบริหารการศึกษาก็มีลักษณะเฉพาะของตน ซึ่ง แตกต่างจากการบริหารในแขนงอื่นๆ ลักษณะเฉพาะเหล่านี้จะเห็นได้ชัดเมื่อพิจารณาความหมาย ของคำว่า "การบริหารการศึกษา" ซึ่งนักวิชาการและนักบริหารการศึกษาได้ให้คำนิยามไว้ หลายประการดังนี้

Good (1973: 14) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาเป็น 2 นัย กล่าวคือ (1) การชี้นำ ควบคุม และจัดการเรื่องต่างๆ (2) การชี้นำ ควบคุม และจัดการเรื่องต่างๆ ของโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับกระบวนการเรียนการสอน อาทิเช่น การบริหารบุคลากร ครูและนักเรียน แผนการเรียน กิจกรรม หลักสูตร กลวิธีการสอน อุปกรณ์การสอน การแนะแนว เป็นต้น

Campbell (1968: 22) ได้ให้ความหมายของ การบริหารการศึกษาว่า เป็นการ จัด กลวิธีทางการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษา

กัญญา สาร (2519: 6) ให้ความหมายว่า การบริหารการศึกษา คือ กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน ประชาชน หรือสมาชิกของสังคม ในทุกๆ ด้าน เช่น ความสามารถ ทักษะ ทักษะ พฤติกรรม ค่านิยม หรือคุณธรรม ทั้งด้านสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผนและไม่เป็นระเบียบแบบแผน ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

สำหรับ นพพงษ์ บุญจิตราลัย (2534: 4) ให้คำนิยามว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกัน กับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสมเพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

ดังนั้น การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกัน เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้าน โดยอาศัยกระบวนการและเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม

งานบริหารการศึกษาในโรงเรียน

ในการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลในโรงเรียน เพื่อบริการทางการศึกษาแก่สมาชิกของสังคมนั้น มีงานมากมาย งานเหล่านี้คือภารกิจการบริหารการศึกษาในโรงเรียน ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ทำการวิจัย เกี่ยวกับงานบริหารการศึกษาในโรงเรียน และได้แบ่งแยกออกเป็นหมวดหมู่ ดังต่อไปนี้

Kimbrough และ Nunnery (1988: 44-80) ได้แบ่งงานบริหารการศึกษาในโรงเรียนออกเป็น 9 ประการ ดังนี้

1. งานโครงสร้างองค์การ (Organizational Structure)
2. งานการบริหารหลักสูตรและการสอน (Administration of Curriculum and Instruction)
3. งานการเงินทางการศึกษา (Finance of Education)

4. งานบริการสนับสนุนด้านธุรการ (Business Management Support Services)
5. งานการบริหารบุคลากร (Staff Personnel Administration)
6. งานการบริหารกิจการนักเรียน (Student Personnel Services)
7. งานการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก (Building and Facilities)
8. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (School-Community Relationships)
9. งานความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability to the Public)

Campbell (1968: 96-97) ได้แบ่งงานบริหารการศึกษาในโรงเรียน เป็น

6 ประเภท คือ

1. งานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (School-Community Relationships)
2. งานด้านหลักสูตรและการสอน (Curriculum and Instruction)
3. งานกิจการนักเรียน (Pupil Personnel)
4. งานบริหารบุคลากรทางการสอน (Staff Personnel)
5. งานด้านอาคารสถานที่ (Physical Facilities)
6. งานด้านงบประมาณและธุรการ (Finance and Business Management)

Fisk (อ้างถึงใน วิทยุ สสาร, 2526: 203) กล่าวไว้ว่า งานบริหารการศึกษา มี

4 ประเภท คือ

1. การบริหารงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ (responsibilities relating to the community)
2. การบริหารงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขยายหรือปรับปรุงโอกาสทางการศึกษา หรืองานในด้านวิชาการ (improvement of educational opportunity)
3. การบริหารงานบุคคลทุกชนิด นับตั้งแต่การแสวงหา บรรจุ พัฒนาปรับปรุง ครู เจ้าหน้าที่และนักเรียน ตลอดจนการให้พ้นจากงานหรือโอนย้ายไปจากโรงเรียนของบุคคลทุกประเภท (obtaining developing improving and retiring personnel)

4. การบริหารงานธุรการ การเงิน อาคาร สถานที่ บริเวณ และบริการต่าง ๆ (providing and maintaining funds and facilities)

Ramseyer (อ้างถึงใน วิทยุใหญ่ สาร, 2526: 203) ได้สรุปงานการศึกษาไว้ 8 ประเภท คือ

1. การพัฒนาการสอนและหลักสูตร
2. การบริหารกิจการนักเรียน
3. การเป็นผู้นำของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่
4. การบริหารงานบุคคล ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของฝ่ายการศึกษา ทั้งที่เป็นครูและตำแหน่งอย่างอื่นซึ่งมิใช่ครู
5. การบริหารเกี่ยวกับอาคาร สถานที่ และบริเวณของโรงเรียน
6. การจัดการเกี่ยวกับรถ หรือ เรือ หรือถนนหนทาง ที่นักเรียนต้องใช้ในการมาโรงเรียนและกลับบ้าน

7. การจัดระบบบริหารการศึกษาและระบบการบริหารโรงเรียน ให้ถูกต้องตามวิธีการบริหารการศึกษาที่ดีและมีประสิทธิภาพ

8. การบริหารงานธุรการ การเงิน และบริการต่างๆ ของโรงเรียน

สมบูรณ์ พรรณานภ (2521: 261-269) ได้กล่าวไว้ว่า หน้าที่อันสำคัญของครูใหญ่ ได้แก่การบริหารโรงเรียน ซึ่งหมายถึงการปฏิบัติภารกิจต่างๆ ที่เกี่ยวกับการให้บริการทางการศึกษาแก่ชุมชนหรือสังคม และหมายถึงการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหมายขององค์การและแบ่งงานบริหารโรงเรียนออกเป็นข้อใหญ่ๆ ได้ 3 ข้อ ด้วยกัน คือ

1. งานด้านวิชาการ จำแนกออกเป็นส่วนต่างๆ ได้แก่ งานที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการสอน งานที่เกี่ยวกับตัวครู
2. งานด้านบริการนักเรียน ได้แก่ การจัดบริการแนะแนว การปฐมนิเทศ การให้บริการทางด้านสุขภาพอนามัย การให้บริการด้านวิชาการ การจัดบริการด้านนันทนาการ การอบรมด้านศีลธรรมและวัฒนธรรม
3. งานด้านธุรการและการบริหารทั่วไป ได้แก่ การบัญชีและการเงิน การบริหารบุคลากร การบริหารอาคารสถานที่ การติดต่อกับบุคลากรภายนอก การทะเบียนนักเรียน

ปรีชา คัมภีรปกรณ (2525: 160-162) ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนประถมศึกษา ควรจะดำเนินงานหลายประการจึงจะทำให้หน้าที่สำเร็จได้ งานที่ควรจะดำเนินการนั้นประกอบด้วยงานต่อไปนี้

1. งานด้านวิชาการ เป็นงานหลักของโรงเรียนประถมศึกษา งานด้านนี้จะครอบคลุมการเรียนการสอน การจัดหาและใช้สื่อการสอน การจัดหาบุคลากรในการสอน การประเมินผลการเรียน การจัดตารางเรียนตารางสอน การนิเทศการศึกษา เป็นต้น

2. การจัดการด้านธุรการ เป็นงานที่จัดขึ้นเพื่อสนับสนุนงานวิชาการ หรือการเรียนการสอน การจัดการด้านนี้จะประกอบด้วย งานสารบรรณ งานทะเบียนและรายงาน งานที่เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย งานประชาสัมพันธ์ งานการเงินและงบประมาณ เป็นต้น

3. การจัดการด้านอาคารสถานที่ การจัดการด้านนี้จะครอบคลุมการจัดการด้านอาคารสถานที่ และบริเวณโรงเรียน

4. การจัดการงานบุคคล การจัดการด้านนี้จะครอบคลุมเกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติ การจัดหา การอบรม และการสร้างขวัญและกำลังใจของบุคลากร

5. การจัดการงานกิจการนักเรียน ได้แก่ การดำเนินการด้านต่างๆ ที่เป็นบริการนักเรียน เช่น บริการแนะแนว งานสวัสดิภาพนักเรียน งานสงเคราะห์นักเรียน เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532: 7) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาที่สำคัญ ออกเป็น 6 งาน ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ
2. การบริหารงานบุคลากร
3. การบริหารงานกิจการนักเรียน
4. การบริหารงานธุรการและการเงิน
5. การบริหารงานอาคารสถานที่
6. การบริหารงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จากการศึกษาการจำแนกขอบข่ายงานการบริหารโรงเรียน ตามที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า งานบริหารการศึกษาในโรงเรียน ตามขอบข่ายที่นักการศึกษาและนักบริหารการศึกษา จำแนกไว้นั้น จะมีลักษณะของงานส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน และจะมีส่วนย่อยอยู่ในรายละเอียดที่ต่างกัันออกไป (กิตติมา ปรีดีติติก, 2532: 40)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึดกรอบในการศึกษาวิจัย ตามขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียน ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา ของกรมสามัญศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจัดแบ่งไว้

เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน มีเนื้อหาสาระสำคัญที่ประกอบด้วยงานต่างๆ ที่สำคัญ 6 หมวด (กรมสามัญศึกษา, 2532) ดังนี้

- หมวดที่ 1 การบริหารงานทั่วไป
- หมวดที่ 2 การบริหารงานธุรการ
- หมวดที่ 3 การบริหารงานวิชาการ
- หมวดที่ 4 การบริหารงานปกครองนักเรียน
- หมวดที่ 5 การบริหารงานบริการ
- หมวดที่ 6 การบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน

ในแต่ละหมวดงาน กรมสามัญศึกษา (2532: 5-15) ได้จำแนกรายละเอียดลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติในโรงเรียน ไว้ดังนี้

หมวดที่ 1 งานบริหารทั่วไป ประกอบด้วยลักษณะงานที่สำคัญ คือ

- 1. การจัดองค์การ
- 2. การจัดระบบสารสนเทศ และแผนปฏิบัติการของโรงเรียน
- 3. การบริหารงานบุคคล
- 4. การบริหารการเงิน
- 5. การบริหารอาคารสถานที่
- 6. การสื่อสารคมนาคมและการประชาสัมพันธ์
- 7. การประเมินผลงานการบริหารทั่วไป

หมวดที่ 2 งานธุรการ ประกอบด้วยลักษณะของงานที่สำคัญ คือ

- 1. การวางแผนงานธุรการ
- 2. การบริหารงานธุรการ
- 3. การบริหารงานสารบรรณ
- 4. การบริหารงานการเงินและการบัญชี
- 5. การบริหารงานพัสดุ
- 6. การบริหารงานทะเบียนและสถิติข้าราชการครูและลูกจ้าง
- 7. การประเมินผลงานธุรการ

หมวดที่ 3 งานวิชาการ ประกอบด้วยลักษณะงานที่สำคัญ คือ

1. การวางแผนงานวิชาการ
2. การบริหารงานวิชาการ
3. การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ
4. การจัดการเรียนการสอน
5. การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน
6. การประเมินผลงานวิชาการ

หมวดที่ 4 งานปกครองนักเรียน ประกอบด้วยลักษณะงานที่สำคัญ คือ

1. การวางแผนงานปกครองนักเรียน
2. การบริหารงานปกครอง
3. การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม
4. การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน
5. การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
6. การประเมินผลงานปกครองนักเรียน

หมวดที่ 5 งานบริการ ประกอบด้วยลักษณะงานที่สำคัญ คือ

1. การวางแผนงานบริการ
2. การจัดบริการน้ำดื่ม น้ำใช้
3. การจัดบริการโภชนาการ
4. การจัดบริการสุขภาพอนามัย
5. การจัดบริการห้องสมุด
6. การจัดบริการโสตทัศนูปกรณ์
7. การจัดบริการแนะแนว
8. การประเมินผลงานบริการ

หมวดที่ 6 งานโรงเรียนกับชุมชน ประกอบด้วยลักษณะงานที่สำคัญ คือ

1. การวางแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน
3. การให้บริการชุมชน
4. การเป็นผู้นำและให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน

5. การได้รับความสนับสนุนจากชุมชน
6. การประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การบริหารงานทั่วไป

การบริหารงานทั่วไปในโรงเรียน เป็นงานที่ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ กระบวนการบริหาร เพื่อเป็นการสนับสนุนงานด้านอื่นๆ ให้สามารถดำเนินการไปได้ด้วยดีอันจะเป็นผลให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของโรงเรียน และได้มีการจำแนกงานบริหารทั่วไปไว้ดังนี้

กรมสามัญศึกษา (2532:5) ได้กำหนดขอบข่ายงานบริหารทั่วไป ไว้ดังนี้

1. การจัดองค์การ ได้แก่ งานจัดทำแผนภูมิการบริหารโรงเรียน การกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบ และการมอบหมายงานแก่บุคลากรของโรงเรียน
2. การจัดระบบสารสนเทศ และแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ได้แก่ งานจัดระบบสารสนเทศทางการบริหารการศึกษา เช่น การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การใช้ข้อมูล การกำหนดนโยบายและเป้าหมายของโรงเรียน และการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
3. การบริหารงานบุคคล ได้แก่ งานพัฒนาบุคลากร ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร และการบำรุงขวัญและกำลังใจ
4. การบริหารการเงิน ได้แก่ การควบคุมและตรวจสอบการรับ-จ่ายเงิน และการประเมินผลการใช้จ่ายเงินตามแผนการใช้จ่าย
5. การบริหารอาคารสถานที่ ได้แก่ การจัดบรรยากาศบริเวณโรงเรียน การจัดบรรยากาศภายในอาคารเรียนและอาคารประกอบ การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ และการรักษาความปลอดภัย
6. การสื่อสารคมนาคมและการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การจัดการสื่อสารคมนาคมและการจัดการประชาสัมพันธ์
7. การประเมินผลงานการบริหารทั่วไป ได้แก่ งานแต่งตั้งกรรมการประเมินเพื่อนำผลมาพัฒนาปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป งานการบริหารทั่วไปนั้น ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจในกระบวนการบริหารงาน ได้แก่ การจัดองค์การ การจัดสารสนเทศและแผนปฏิบัติการ การบริหารงานบุคคล การบริหารการเงิน การบริหารอาคารสถานที่ การสื่อสารคมนาคมและการประชาสัมพันธ์ และประเมินผลงานบริหารทั่วไป ดังนั้น การบริหารงานที่ประสบผลสำเร็จตามจุดหมายและนโยบายที่กำหนดไว้ จึงเป็นเครื่องชี้บ่งประการหนึ่งว่าผู้บริหารได้ใช้กระบวนการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารงานธุรการ

งานธุรการของโรงเรียนเป็นงานในหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้บริหารการศึกษาที่จะต้องทำเป็นประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับโรงเรียน นอกจากนี้ งานธุรการยังเป็นงานที่มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนงานด้านอื่นๆ ให้ดำเนินไปด้วยดีและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ได้มีนักบริหาร และนักการศึกษา แสดงทัศนะเกี่ยวกับงานธุรการไว้หลากหลาย เป็นต้นว่า

Harris (1963: 10) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับงานธุรการโรงเรียนว่า เป็นงานบริหารโรงเรียนส่วนหนึ่งที่นับว่าสำคัญ อันเกี่ยวกับการจัดหา การใช้จ่าย การบัญชี การบำรุงรักษา การจัดหน่วยงาน และการดูแลเกี่ยวกับการเงินและวัสดุอุปกรณ์ให้มีประสิทธิภาพที่จะช่วยสนับสนุนให้บุคลากรของโรงเรียนใช้ความพยายามในการทำงานได้อย่างสูงสุด เพื่อช่วยให้บรรลุตามจุดหมายที่วางไว้

ภิญโญ สาธร (2526: 340) ได้กล่าวว่า งานธุรการของโรงเรียน ประกอบด้วย งานสารบรรณ การเงิน การบัญชี อาคาร สถานที่ พัสดุ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะและการให้บริการต่างๆ แก่ครู นักเรียน ผู้ปกครองและประชาชนมากกว่าการบริหารงานด้านวิชาการและด้านอื่นๆ

หวน พิณพันธ์ (2528: 59) ได้ให้ทัศนะไว้ว่า การบริหารธุรการ คือ การดำเนินงานที่เกี่ยวกับการให้บริการหน่วยงานต่างๆ ภายในโรงเรียน ทั้งด้านงานสารบรรณ งานการเงิน งานพัสดุ งานอาคารสถานที่ งานบุคคล และงานบริการทั่วไป

พนัส หันนาคินทร์ (2524: 237-238) ได้แบ่งงานธุรการในสถานศึกษาไว้ 9 ส่วน คือ

1. งานสารบรรณ ได้แก่ งานติดต่อกับทางราชการ อาจจะใช้จดหมาย การสื่อสารกับหน่วยงานอื่นๆ รวมทั้งการจัดเก็บเอกสาร และการจัดการเกี่ยวกับเรื่องเหล่านั้น
2. การเงิน ได้แก่ การรับ การจ่ายเงิน และการบัญชีควบคุมตรวจสอบการจ่ายเงิน

3. งานงบประมาณ ได้แก่ การจัดทำงบประมาณประจำปี
4. งานจัดหาและควบคุมพัสดุ ครุภัณฑ์
5. งานทะเบียนของนักเรียน ได้แก่ งานออกใบรับรอง และการ

รายงานต่างๆ

6. การดูแลอาคารสถานที่ ได้แก่ การซ่อมแซมอาคารสถานที่ และครุภัณฑ์ของ โรงเรียน
7. งานประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมของโรงเรียนได้ดำเนินการไปแล้ว และกำลังดำเนินการอยู่เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจในการดำเนินงานของโรงเรียน
8. งานรักษาความปลอดภัย ได้แก่ การรักษาความปลอดภัยนักเรียนในโรงเรียน
9. งานควบคุมตัวบุคคลที่ไม่เกี่ยวกับการสอน เช่น คนงาน ภารโรง

กรมสามัญศึกษา (2532: 7-8) กำหนดขอบข่ายงานธุรการไว้ดังนี้

1. การวางแผนงานธุรการ เป็นการรวบรวมและจัดทำระเบียบแนวปฏิบัติ และแผนงานธุรการ
2. การบริหารงานธุรการ เป็นการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับลักษณะงาน และการจัดสถานที่ที่เหมาะสมและปลอดภัย
3. การบริหารงานสารบรรณ ได้แก่ การลงทะเบียนรับ-ส่งเอกสาร และหนังสือราชการ การโต้ตอบหนังสือราชการ การเก็บรักษาและทำลายหนังสือราชการ
4. การบริหารงานการเงินและการบัญชี ได้แก่ การทำหลักฐานการเงินและบัญชี การเก็บรักษาเงินและเอกสารการเงิน การใช้จ่ายเงินแต่ละประเภท
5. การบริหารงานพัสดุ ได้แก่ การจัดซื้อจัดจ้าง การจัดทำบัญชีวัสดุและทะเบียนครุภัณฑ์ การปรับซ่อมและบำรุงรักษา การตรวจสอบพัสดุประจำปี และการจำหน่ายพัสดุ
6. การบริหารงานทะเบียนและสถิติข้าราชการครูและลูกจ้าง เป็นการจัดทำทะเบียนประวัติข้าราชการครูและลูกจ้าง การจัดทำทะเบียนที่ราชพัสดุ และการจัดทำหลักฐานการปฏิบัติราชการ

7. การประเมินผลงานธุรการ ได้แก่ ให้มีคณะกรรมการประเมินผลและมีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงงานธุรการ

ดังนั้น งานธุรการ จึงเป็นงานที่เกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ เพื่อบริการหน่วยงานด้านอื่นๆ ให้เกิดความสะดวกและเป็นการสนับสนุนให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ ซึ่งครอบคลุมงานการวางแผนงานธุรการ การบริหารงานธุรการ งานสารบรรณ งานการเงินและการบัญชี งานพัสดุ งานทะเบียนและสถิติข้าราชการครูและลูกจ้าง และการประเมินผลงานธุรการ

การบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการนับว่าเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่งในการบริหารงานโรงเรียน ทั้งนี้เพราะหน้าที่ที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของโรงเรียน คือ การให้ความรู้ทางวิชาการแก่นักเรียนให้มีคุณภาพ ให้ความรู้ มีจริยธรรม และมีคุณสมบัติที่ต้องการ ดังนั้นในการบริหารงานวิชาการผู้บริหารจำเป็นจะต้องมีหลักการในการบริหารด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ นักการศึกษาได้ให้ความหมายของงานวิชาการและการบริหารงานวิชาการ ไว้ในทัศนะต่างๆ กัน ดังนี้

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2516:113) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับงานวิชาการว่า งานวิชาการนั้นควรครอบคลุมถึงการควบคุมหลักสูตรการสอน อุปกรณ์การสอน การจัดทำแบบเรียน การจัดทำและการใช้หนังสือคู่มือ การจัดชั้นเรียน การจัดครู การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกอบรมครูประจำการ การเผยแพร่วิชาการ การวัดผลการศึกษา การค้นคว้าวิจัย การประเมินมาตรฐานโรงเรียน ตลอดจนการตรวจเยี่ยมและการนิเทศโรงเรียน

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2527: 151)สรุปขอบข่ายงานวิชาการไว้ดังนี้ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การบริหารบุคลากรทางการศึกษา การนิเทศการศึกษา การบริหารสื่อการศึกษา และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ส่วน ภิญโญ สาร (2526:324) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการสอนนักเรียนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ

กิติมา ปรีดีติลล (2532: 47) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา หรือโรงเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอน ให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ วิจิตร ศรีสอ้าน (2518: 6) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องรับผิดชอบการพัฒนาจุดมุ่งหมาย เป้าหมายและนโยบายของโรงเรียน เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการสอน การจัดวางตัวบุคลากร เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาในโรงเรียน การจัดหาและจัดใช้วัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ เพื่อประโยชน์แก่การจัดการศึกษาสูงสุด การส่งเสริมการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนบรรลุเป้าหมาย และการประเมินความต้องการของโรงเรียน และ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534: 18-19) ได้กล่าวสอดคล้องกันว่า บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนั้น "ครูใหญ่จะต้องดำเนินงานเกี่ยวข้องกับ การที่จะต้องแสวงหา และเขียนปรัชญาและจุดประสงค์ของการจัดการศึกษาของโรงเรียนออกมา ให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางให้บุคลากรได้ปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายนั้น จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในหลักสูตรเป็นอย่างดี รู้จักแนะนำให้ครูรู้จักใช้และทำประมวลการสอน โครงการสอน หรือบันทึก การสอน รู้หลักในการทำตารางสอน จัดวิชาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมเป็นผู้ให้การนิเทศ หรือ แสวงหาผู้เชี่ยวชาญมาให้การนิเทศแก่ครูได้รู้จักเลือก และแสวงหาวัสดุอุปกรณ์และแนะนำให้ครูใช้ ตามกำลังความสามารถของโรงเรียน ให้ครูรู้จักการเลือก และจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดห้องสมุดให้ครูและนักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ส่งเสริมให้ครูรู้จักวิธีการประเมินผล การเรียนการสอน และรู้จักนำผลการสอบมาปรับปรุงครูในด้านการสอน

กรมสามัญศึกษา (2532: 9) กำหนดขอบข่ายงานวิชาการไว้ดังนี้

1. การวางแผนงานวิชาการ เป็นการรวบรวมและจัดทำระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการ และการจัดทำแผนงานวิชาการ โดยกำหนดผู้รับผิดชอบให้ปฏิบัติตามแผน
2. การบริหารงานวิชาการ เป็นการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การ จัดแผนการเรียน การจัดทำตารางสอน และการจัดครูเข้าสอน
3. การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาและ ส่งเสริมการเรียนการสอนแบบต่างๆ การจัดซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียน การสอน และกิจกรรมตามหลักสูตร และการพัฒนาครูทางด้านวิชาการ

4. การจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดทำแผนการสอนรายวิชาและ
บันทึกการสอน และการจัดหา จัดทำ ใช้บำรุงรักษาและส่งเสริมการผลิตสื่อการเรียนการสอน

5. การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน ได้แก่
การกำหนดแนวปฏิบัติ และจัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน การให้มีเอกสารและแบบฟอร์ม หลักฐานเกี่ยวกับการ
การวัดผลและประเมินผลการเรียน และการจัดทำทะเบียนนักเรียนให้เป็นปัจจุบัน

6. การประเมินผลงานวิชาการ มีกรรมการดำเนินการและมีการนำ
ผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการปรับปรุงงานวิชาการ

จะเห็นได้ว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นการบริหารกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับ
การปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ซึ่งครอบคลุม
การวางแผนงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการ การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ
การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน และ
การประเมินผลงานวิชาการ

การบริหารงานปกครองนักเรียน

งานปกครองนักเรียน หรืองานกิจการนักเรียน เป็นการบริหารและนิตะกิจการต่างๆ
ที่เกี่ยวกับนักเรียนในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอนในห้องเรียน (วิทยุ โยธา สาร, 2526: 290)
งานปกครองนักเรียนจึงเป็นการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนของนักเรียนในห้องเรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ, 2529: 22) รวมทั้งเป็นการพัฒนาตัวนักเรียนให้เป็นสมาชิกที่มีคุณภาพ
ในสังคม รู้จักวางตนในสังคม กล้าแสดงออก มีทักษะที่จำเป็นในการอยู่ในสังคม ดังนั้น
ขอบข่ายของงานปกครองนักเรียนจึงจำแนกได้ดังต่อไปนี้

กรมสามัญศึกษา (2532: 11) กำหนดขอบข่ายงานปกครองนักเรียน ไว้ดังนี้

1. การวางแผนงานปกครองนักเรียน ได้แก่ การรวบรวมและจัดทำ
ระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับระเบียบวินัยที่เกี่ยวกับงานปกครองนักเรียน การทำแผนงานปกครอง
2. การบริหารงานปกครอง ได้แก่ การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบโดย
จัดทำแผนภูมิ และการพรรณาสายงานปกครองนักเรียน

3. การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ได้แก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัย พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม พัฒนาการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และการยกย่องให้กำลังใจแก่นักเรียนผู้ประพฤติดี

4. การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ได้แก่ การแต่งกาย ผิดระเบียบ กิริยามารยาทไม่เรียบร้อย การไม่ตรงต่อเวลา การฟุ้งยา การเล่นเกมการพนัน การทะเลาะวิวาท การลักขโมย ฯลฯ

5. การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยจัดกิจกรรมตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา

6. การประเมินผลงานปกครองนักเรียน โดยมีคณะกรรมการดำเนินการและนำผลไปใช้ปรับปรุงงานปกครองนักเรียน

ดังนั้น งานปกครองนักเรียน จึงเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับนักเรียนที่นอกเหนือไปจากการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเรียนได้สมบูรณ์มากขึ้น และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งครอบคลุมการวางแผนงานปกครองนักเรียน การบริหารงานปกครอง การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม และจริยธรรม การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และการประเมินผลงานปกครองนักเรียน

การบริหารงานบริการ

โรงเรียนถือเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่มีหน้าที่ให้บริการสมาชิกของสังคม นอกจากมีหน้าที่เสริมสร้างความรู้ทางวิชาการแก่ผู้เรียนแล้ว การให้บริการด้านอื่นๆ แก่ผู้เรียนก็ถือเป็นหน้าที่ที่มีความสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งเป็นการช่วยส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ และมีคุณลักษณะตามความต้องการของสังคม

กรมสามัญศึกษา (2532: 13) กำหนดขอบข่ายงานบริการ ไว้ดังนี้

1. การวางแผนงานบริการ ได้แก่ การรวบรวมและจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับงานบริการ การทำแผนงานบริการ

2. การจัดการบริการน้ำดื่ม น้ำใช้ โดยจัดอุปกรณ์ใส่น้ำดื่ม น้ำใช้ออกจากกัน พร้อมทั้งตรวจสอบ ปรับปรุงคุณภาพของน้ำ และการบริการ
3. การจัดการบริการโภชนาการ โดยจัดสถานที่ ควบคุมดูแลให้ถูกสุขลักษณะ ส่งเสริมด้านความรู้ มารยาท สุขนิสัยที่ดีทางด้านวิชาการ
4. การจัดการบริการสุขภาพอนามัย โดยมีห้องพยาบาล มีครูอนามัย โรงเรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมให้มีความรู้ด้านสุขภาพอนามัย อุปกรณ์และเครื่องมือ เครื่องใช้มีตามเกณฑ์ที่กำหนด
5. การจัดการบริการห้องสมุด โดยมีห้องสมุด มีเจ้าหน้าที่หรือบรรณารักษ์ จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ห้องสมุด และมีอุปกรณ์ตามเกณฑ์ที่กำหนด
6. การจัดการบริการโสตทัศนูปกรณ์ โดยมีห้องโสตทัศนศึกษา มีครูหรือเจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้โสตทัศนูปกรณ์ และอุปกรณ์ต่างๆ ตามเกณฑ์ที่กำหนด
7. การจัดการบริการแนะแนว โดยมีห้องแนะแนว มีผู้รับผิดชอบหรือครูแนะแนว จัดกิจกรรมส่งเสริมการให้บริการแนะแนว และมีอุปกรณ์ตามเกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนด
8. การประเมินผลงานบริการ โดยจัดให้มีคณะกรรมการดำเนินการ และนำผลไปใช้ในการปรับปรุงงานบริการ

ดังนั้น งานบริการของโรงเรียนจึง เป็นงานสนับสนุนให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องปกติ ซึ่งเป็นการให้บริการแก่นักเรียน โดยครอบคลุม การวางแผนงานบริการ การจัดการบริการน้ำดื่ม น้ำใช้ บริการโภชนาการ บริการสุขภาพอนามัย บริการห้องสมุด บริการโสตทัศนูปกรณ์ บริการแนะแนว และการประเมินผลงานบริการ

การบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน

ในฐานะที่โรงเรียนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม โรงเรียนจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน เพื่อกระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วมของชุมชน โรงเรียนจึงต้องให้ข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม ให้คำแนะนำ และช่วยเหลือร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ที่สนใจต่อการดำเนินงานของโรงเรียน กรมสามัญศึกษา (2532: 15) กำหนดขอบข่ายงานในหน้าที่ของผู้บริหารเกี่ยวกับงานโรงเรียนกับชุมชน ไว้ดังนี้

1. การวางแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ การศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชน เพื่อใช้จัดทำแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน ได้แก่ การกำหนดอุปกรณ์เพื่อสร้างเสริมคุณธรรมลักษณะนิสัยและความประพฤติจากปรัชญา คำขวัญ คติธรรม สี เพลง และสัญลักษณ์ของโรงเรียน และการสร้างเกียรติประวัติทางด้านวิชาการและกีฬา เป็นต้น
3. การให้บริการชุมชน ได้แก่ การให้ข้อมูลความรู้ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสังคม การให้ความรู้ด้านอนามัย การให้ความรู้ คำแนะนำเกี่ยวกับอาชีพ การจัดกิจกรรมเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลินแก่ชุมชน การจัดบริการอาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์ และการจัดนิทรรศการ
4. การเป็นผู้นำและให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ การจัดกิจกรรมและการให้ความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น
5. การได้รับความสนับสนุนจากชุมชน ได้แก่ มีการจัดตั้งชมรม สมาคม หรือมูลนิธิ เพื่อสนับสนุนให้ความช่วยเหลือโรงเรียน ด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน ตลอดจนการให้ใช้สถานประกอบการเพื่อการเรียนการสอน
6. การประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ มีคณะกรรมการดำเนินการ และมีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงงาน

จะเห็นได้ว่า การสร้างความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชน เป็นหน้าที่ที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญและเอาใจใส่ในฐานะที่โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ให้บริการแก่สังคม หรือชุมชน ดังนั้น โรงเรียนในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงควรรนำสังคมหรือชุมชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนด้วยเช่นกัน ซึ่งการดำเนินการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนนั้น โรงเรียนมีขอบข่ายงานที่ครอบคลุมการวางแผนสร้างความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชน การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน การให้บริการชุมชน การเป็นผู้นำและให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน การได้รับความสนับสนุนจากชุมชน และการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชน

ความหมายและปรัชญาการศึกษาพิเศษ

ความหมายการศึกษาพิเศษ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ดังนั้น มนุษย์ทุกคนควรจะต้องได้รับการศึกษาตามสิทธิอันพึงมีของตน ไม่ว่าจะเป็นผู้คนปกติ หรือผู้ที่มีความผิดปกติ การจัดการบริการการศึกษาสำหรับเด็กปกติรัฐได้ขยายบริการไปอย่างมาก ในขณะที่เดียวกันการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความผิดปกติ หรือคนพิการที่เรียกว่าการศึกษาพิเศษนั้น ก็ได้รับความสนใจจากบุคคลทั่วไปพอสมควร เพื่อให้เกิดความเข้าใจในคำว่า "การศึกษาพิเศษ" ยิ่งขึ้น จึงขอนำเสนอคำนิยามของการศึกษาพิเศษ ตามทัศนะของนักการศึกษาและนักวิชาการ ดังต่อไปนี้

Kirk and Gallagher (1978: 22) ให้ความหมายของการศึกษาพิเศษว่า "เป็นบริการเพิ่มเสริมจากโปรแกรมการศึกษาภาคปกติ เพื่อช่วยเด็กพิเศษในการพัฒนาศักยภาพของตน"

Heward and Orlansky (1980: 29) ให้คำจำกัดความไว้ว่า "การศึกษาพิเศษคือการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สื่อ วัสดุอุปกรณ์พิเศษ กระบวนการสอน และความช่วยเหลืออื่น ๆ โดยการวางแผนเป็นรายบุคคลและการติดตามผลอย่างเป็นระบบ เพื่อมุ่งช่วยเด็กพิเศษให้สามารถพึ่งตนเองได้มากที่สุด และบรรลุความสำเร็จทางการศึกษามากที่สุด"

Good (1973: 381) นิยามการศึกษาพิเศษ ว่า "การศึกษาพิเศษคือ การศึกษาของนักเรียนที่แตกต่างจากกลุ่มนักเรียนทั่วไป ทางด้านร่างกาย ด้านปัญญา หรือด้านสังคม จนต้องมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาหลักสูตร วิธีการสอน และอัตราความก้าวหน้าที่คาดหวัง ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นทางการศึกษาของนักเรียนดังกล่าวอย่างเหมาะสม"

ส่วน Ashman and Elkins (1990: 2) ได้กล่าวถึงการศึกษาพิเศษไว้ว่า การศึกษาพิเศษมีจุดที่บ่งบอกที่สำคัญหลายประเด็น ดังนี้

1. การศึกษาพิเศษ คือการจัดบริการหรือโปรแกรมการศึกษาทั่วไปที่จัดให้สนองตามความต้องการพิเศษ หรือเด็กพิเศษ เนื่องจากเด็กเหล่านี้มีความต้องการที่แตกต่างจากเด็กปกติ การศึกษาพิเศษจึงจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นและการใช้นวัตกรรมสำหรับการสอน
2. การศึกษาพิเศษ เป็นการศึกษาที่ทดสอบพื้นฐานของกลยุทธ์และเทคนิคการสอน การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงวัสดุการสอน วิธีการสอนและกลยุทธ์เป็นคุณลักษณะสำคัญ ความพยายามอันดับแรกถูกทำเพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กเรียนช้า การพัฒนาต่างๆ มากมาย

เหล่านี้ ถูกถ่ายทอดเป็นวิธีการสอนที่ใช้ในห้องเรียนปกติ

3. การศึกษาพิเศษเป็นคุณลักษณะหนึ่งของหน่วยเศรษฐกิจและการเมือง เพราะว่าการศึกษาพิเศษเป็นการลงทุนที่สูงและมีผลกระทบต่อสิทธิและความเสมอภาค การศึกษาพิเศษขึ้นอยู่กับสภาพทางการเมือง และมีแนวโน้มเป็นการจัดการเรียนร่วม

4. การศึกษาพิเศษมีความเกี่ยวข้องกับโปรแกรมหรือสิ่งที่เพิ่มเติมให้เพื่อสนองความต้องการด้านการจัดการศึกษา รวมทั้งสิ่งที่โรงเรียนจัดโปรแกรมและเพิ่มเติมสิ่งที่สนองความต้องการจำเป็นสำหรับเด็กพิการที่หลากหลายจะไม่เรียกว่าการศึกษาพิเศษ

สำหรับการศึกษาพิเศษในประเทศไทยนั้น แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535: 15) ได้กำหนดความหมายของการศึกษาพิเศษไว้ว่า " การศึกษาพิเศษ เป็นการศึกษามุ่งให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ ได้เรียนรู้อย่างเหมาะสมกับสภาพร่างกาย จิตใจและความสามารถ และเป็นการศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษหรือปัญญาเลิศ ได้พัฒนาความถนัดและอัจฉริยภาพของตนได้อย่างเต็มที่ การจัดการศึกษาพิเศษนี้อาจจัดเป็นสถานศึกษาเฉพาะหรือจัดในสถานศึกษาปกติ ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา "

อรอนงค์ สุวรรณกุล (2526: 1) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาพิเศษ คือการศึกษาที่จัดให้แก่เด็กพิเศษประเภทต่างๆ เด็กพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางสมอง ทางอารมณ์ และทางร่างกาย และเด็กที่มีสติปัญญาเลิศ โดยที่การจัดการศึกษาพิเศษให้โอกาสแก่เด็กพิเศษประเภทต่างๆ เหล่านี้ ได้รับประโยชน์จากสื่อการศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยี และครูซึ่งจัดให้เป็นเฉพาะ มากกว่าที่พวกเขาจะได้รับจากระบบการศึกษาสามัญ ที่จัดให้สำหรับเด็กปกติทั่วไป

คณะอนุกรรมการสงเคราะห์และฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ฝ่ายการศึกษา (อ้างถึงใน ผดุง อารยวิญญู, 2523: 4) ได้ให้คำจำกัดความของการศึกษาพิเศษ ว่า การศึกษาพิเศษ หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่ผู้ที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย สมอง และหรือจิตใจ อันได้แก่ คนตาบอด คนหูหนวก คนพิการทางด้านร่างกายและสุขภาพ คนปัญญาอ่อน รวมไปถึงการแก้ไขบำบัดผู้ที่มีปัญหาทางอารมณ์ (The Emotionally Disturbed) ผู้ที่มีความบกพร่องทางการพูด (The Speech Impaired) ผู้ที่มีปัญหาทางการปรับตัว (The Social Maladjusted) และส่งเสริมผู้ที่มีปัญญาเลิศ (The Gifted) ให้พัฒนาอย่างเต็มความสามารถ

พดุง อารยะวิญญู (2533: 3) กล่าวว่า การศึกษาพิเศษ (Special Education) หมายถึง การศึกษาที่จัดสำหรับเด็กปัญญาเลิศ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์หรือพฤติกรรม เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ แลเด็กพิการซ้ำซ้อน

วารี ถิระจิตร (2537: 1) ได้ให้ความหมายของการศึกษาพิเศษไว้ว่า การศึกษาพิเศษ หมายถึง การศึกษาทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน และการบริการที่จัดให้แก่เด็กพิเศษที่มีความบกพร่องทางด้านต่างๆ ได้แก่ เด็กปัญญาอ่อน เด็กพิการทางกายและสุขภาพ เด็กพิการทางตา ทางหู เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์และสังคม และเด็กที่มีปัญหาทางการพูด รวมทั้งเด็กปัญญาเลิศ ให้ได้รับความรู้เพิ่มเติมในส่วนที่ขาดไป ตัดทอนความรู้ที่ไม่จำเป็น

สถาบันราชภัฏสวนดุสิต (2537: 7) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า การศึกษาพิเศษ คือ การจัดการศึกษาให้แก่บุคคลซึ่งมีความผิดปกติอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง อย่าง จนไม่สามารถเรียนได้เช่นคนปกติด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบปกติ จึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้เป็นรูปแบบ โดยเฉพาะและอาศัยเทคนิคต่างๆ ในการสอนตามลักษณะความจำเป็นตามความต้องการของเด็กแต่ละประเภท ซึ่งแบ่งเป็น 7 ประเภท ดังนี้คือ

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น (The Visually Handicapped Children)
2. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน (Hearing Impaired Children)
3. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ (Crippled and Other Health Impaired Children)
4. เด็กปัญญาอ่อน (Mentally Retarded Children)
5. เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา (Communication Disorders)
6. เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (Learning Disabled Children)
7. เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม (Behaviorally Disordered Children)

สำหรับกรมสามัญศึกษา (2536: 1) ได้ให้ความหมาย การศึกษาพิเศษ ไว้ว่า การศึกษาพิเศษ เป็นการจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความผิดปกติทางร่างกายและสติปัญญา ให้มีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรู้ความสามารถและทักษะในวิชาอาชีพ รวมทั้งได้รับการพัฒนาร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคม เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเอง และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างดี สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้โดยได้รับการยอมรับจากสังคมว่า มีความสามารถเช่นเดียวกับเด็กปกติ

จากแนวความคิดเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษของนักวิชาการ นักการศึกษาและนักการศึกษาพิเศษ พอดีสรุปความหมายการศึกษาพิเศษได้ว่า การศึกษาพิเศษ หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่ไม่สามารถเรียนได้ตามโปรแกรมการเรียนปกติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความบกพร่องทางด้านร่างกาย สมองและหรือจิตใจ จึงมีความจำเป็นจะต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือยืดหยุ่นโปรแกรมการศึกษาให้สามารถสนองความต้องการของเด็กได้ ถ้าเด็กสามารถเรียนตามโปรแกรมการศึกษาที่จัดสำหรับเด็กปกติได้ โปรแกรมการศึกษานั้นก็ไม่ใช่การศึกษาพิเศษ แต่ถ้าต้องการจัดการเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม ปรับปรุง และยืดหยุ่นทางด้านหลักสูตร และวิธีการสอน ให้เด็กสามารถเรียนในโปรแกรมของเด็กปกติได้มีโอกาเรียนได้เต็มที่ การศึกษานั้นจึงจะเป็นการศึกษาพิเศษ

ปรัชญาการศึกษาพิเศษ

การจัดการศึกษาพิเศษจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวหลักการ ปรัชญา ตลอดจนสภาพของความต้องการของผู้ที่จะได้รับการศึกษาพิเศษแต่ละประเภทด้วย มีนักวิชาการได้สรุปเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาพิเศษไว้ดังนี้

เบญจา ชลธารันนท์ (2524: 52-55) ได้สรุปปรัชญาเบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ เพื่อให้การจัดการศึกษาพิเศษบรรลุตามจุดมุ่งหมาย ดังต่อไปนี้

1. เด็กพิการทุกคนสามารถที่จะเรียน หรือฝึกตนเองให้ทำประโยชน์ได้มากขึ้น
2. สมรรถภาพในการทำงานไม่ได้อยู่กับสภาพความพิการ
3. ความพิการของเด็กบางคนไม่จำเป็นต้องเป็นความพิการตลอดไป (permanent handicap) ในหลายกรณีการศึกษาพิเศษอาจจะเป็นเพียงบริการทางการศึกษาชั่วคราวเท่านั้น
4. บุคลากรจะต้องเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ และได้รับการฝึกงานตลอดทั้ง มีประสบการณ์ในการทำงานในหน่วยงานของตน
5. ผู้ให้การศึกษาควรสนใจเป็นพิเศษในเรื่องการพัฒนาของเด็กพิการ เพื่อให้เด็กมีภาพพจน์ที่ดีเกี่ยวกับตนเอง (Positive self-image) และยอมรับสภาพของตนเอง
6. การศึกษาพิเศษควรใช้วิธีสอนแบบส่งเสริม เอกัตภาพของบุคคล (Individualized Instruction) หมายความว่า สอนให้เหมาะสมกับความสามารถและความพิการของเด็กแต่ละคน

7. การศึกษาพิเศษ ควรจัดตั้งแต่ชั้นอนุบาล โดยมีจุดประสงค์ในการป้องกันลดปัญหาความพิการ และทำให้เด็กมีสัจการแห่งตน (Self-realization)
8. การศึกษาพิเศษต้องรวมวิชาพลศึกษา นันทนาการ (Recreation) และสุนทรียศาสตร์ เพื่อเตรียมเด็กพิการให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมอย่างสมบูรณ์
9. อาชีวศึกษาและการอาชีพเป็นเรื่องสำคัญในการพิจารณาจัดการศึกษาแก่เด็กพิการ
10. ในการจัดเด็กพิการเข้าเรียนในโรงเรียนปกตินั้น จะถือเป็นแนวปฏิบัติเมื่อเด็กไม่มีปัญหา หรือไม่มีอุปสรรคอื่นใด โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตามการจัดบริการการศึกษาสำหรับเด็กพิการ หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรคำนึงถึงสิทธิที่เด็กเหล่านี้ควรได้รับเช่นเดียวกับเด็กปกติ เมื่อรัฐจัดบริการการศึกษาให้แก่เด็กปกติแล้วก็ควรจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย ทั้งนี้ การศึกษาที่จัดให้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพ ความต้องการ และความสามารถของเด็กแต่ละประเภท จึงจะทำให้เด็กได้รับประโยชน์เต็มที่จากการศึกษา ดังที่พดุง อารยะวิญญู (2533: 8-7) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรตั้งอยู่บนพื้นฐานดังต่อไปนี้

1. เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม
2. เด็กแต่ละคนมีพื้นฐานต่างกัน และแต่ละคนจะต้องเรียนรู้เพื่อปรับตัวเข้ากับหากัน และให้ทันโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป
3. เด็กแต่ละคนย่อมมีความสามารถอยู่ในตัว มากบ้าง น้อยบ้าง การศึกษาจะช่วยให้ความสามารถของเด็กปรากฏเด่นชัด
4. ในสังคมมนุษย์นั้น ย่อมมีทั้งคนปกติและคนพิการ ในเมื่อเราไม่สามารถแยกคนพิการออกจากสังคมของคนปกติได้ เราก็ไม่ควรแยกให้การศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังนั้น หากเป็นไปได้ควรให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติเท่าที่สามารถจะทำได้
5. เนื่องจากเด็กเหล่านี้มีความต้องการและความสามารถที่แตกต่างไปจากเด็กปกติ ดังนั้น การให้การศึกษาควรมีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างออกไปจากรูปแบบและวิธีการสำหรับเด็กปกติ ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กได้มีศักยภาพในการเรียนรู้ได้เต็มที่

แต่เดิมสังคมมีความรู้สึกว่าเป็นคนที่ไม่มีความสามารถเป็นที่รังเกียจ และเป็นที่ยกย่องในด้านต่างๆ ตลอดมา อาชีพของคนพิการจึงไม่แคล้วการเป็นขอทาน ในแง่ของการจัดการศึกษาและสิทธิมนุษยชน เราถือว่าทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน มีสิทธิจะอ่าน เขียน เรียน ศึกษาหาความรู้และประกอบอาชีพตามอัธยาศัยและความถนัดของตน ภายในขอบเขตของกฎหมายและศีลธรรม งานการศึกษาสำหรับคนพิการหรือการศึกษาพิเศษจะสำเร็จได้ จะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย จึงจะสมบูรณ์ตามปรัชญาและเป้าหมายของการศึกษาสำหรับคนพิการที่วางไว้เช่นเดียวกับคนปกติ คือให้มีสิ่งจูงใจแห่งตน ให้มีมนุษยสัมพันธ์ ให้มีประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และรู้รับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองที่ดี (วิทยาลัยครูสวนดุสิต, 2520: 19-20)

กรมสามัญศึกษา โดยกองการศึกษาพิเศษ (2524: 97-98) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษโดยตรง ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาพิเศษ ดังนี้

1. เพื่อจัดให้การศึกษาตามสิทธิมนุษยชนตามควรแก่อัธยาศัย
 2. ส่งเสริมและเสริมสร้างให้มีความรู้ความสามารถพอที่จะประกอบอาชีพได้
- เพื่อมิให้เป็นภาระแก่ครอบครัวและสังคม
3. เพื่อให้มีความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และดำรงชีวิตในสังคมปกติได้
 4. ให้มีความรับผิดชอบในฐานะเป็นพลเมืองของประเทศชาติได้

จะเห็นได้ว่า จุดมุ่งหมายหลักของการจัดการศึกษาพิเศษนั้น เพื่อช่วยเหลือคนพิการให้มีวิชาความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ จนสามารถช่วยเหลือตนเองและครอบครัวได้ รวมทั้งสามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เช่นเดียวกับคนปกติ

ความเป็นมาของการจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทย

การจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทย ได้เริ่มดำเนินการครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2482 โดยมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ โดยได้จัดตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดขึ้นในกรุงเทพฯ ตามคำแนะนำของสุภาพสตรีตาบอดชาวอเมริกันชื่อ Miss Genevieve Caulfield ซึ่งทำหน้าที่เป็นครูสอนคนตาบอดและฝึกอบบรมครูคนอื่น ๆ ให้รู้จักวิธีการพิเศษสำหรับสอนคนตาบอด ต่อมาเมื่อได้เริ่มมีการเคลื่อนไหวทางการศึกษาพิเศษขึ้นในประเทศไทย เพื่อเปิดโอกาสให้พลเมืองทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาโดยเท่าเทียมกัน กระทรวงศึกษาธิการจึง

ได้จัดตั้งหน่วยทดลองสอนคนหูหนวกขึ้น ที่โรงเรียนวัดโสมนัส ใน พ.ศ. 2494 ต่อมาได้จัดตั้ง
กองการศึกษาพิเศษ ในสังกัดกรมสามัญศึกษา ในปี พ.ศ. 2495 และได้เปิดสอนคนหูหนวกใน
ระบบโรงเรียนเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2496 โดยใช้ชื่อว่า "โรงเรียนสอนคนหูหนวกดุสิต"

ในระยะก่อตั้งการดำเนินงานการศึกษาพิเศษในประเทศไทย เป็นการศึกษานอกเกณฑ์
บังคับสำหรับบุคคลทั่วไป ซึ่งได้แก่เด็กที่ได้รับการยกเว้นจากพระราชบัญญัติประถมศึกษา
พ.ศ. 2475 งานกองการศึกษาพิเศษแบ่งออกเป็น 3 อย่าง คือ

1. การศึกษาอนุบาล ได้แก่ การศึกษาก่อนเกณฑ์บังคับตามพระราชบัญญัติ
ประถมศึกษา จัดให้แก่เด็กก่อนวัยเรียน
2. โรงเรียนฝึกฝนอาชีพระดับมัธยมศึกษา มีหน้าที่จัดการศึกษาภายหลัง
เกณฑ์บังคับสำหรับคนทั่วไป ต่อมาภายหลังพัฒนามาเป็นชั้นประถมปลาย
3. การศึกษาสงเคราะห์ ได้แก่ การจัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่มีอยู่ใน
ถิ่นทุรกันดาร ผู้ปกครองยากจน ไม่อาจส่งเสริมให้เด็กได้เข้าเรียนในโรงเรียนปกติได้ เช่น อยู่
ในเกาะห่างไกล หรือภูเขาทุรกันดาร และไม่มีโรงเรียนใกล้เคียง (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2529: 7)

สำหรับการจัดการศึกษาพิเศษในปัจจุบัน ครอบคลุมการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มี
ความบกพร่องทางด้านต่างๆ ได้แก่ ความบกพร่องทางการเห็น ทางการได้ยิน ทางสติปัญญา
ทางร่างกายและสุขภาพ และผู้ที่มีความสามารถพิเศษหรือเด็กปัญญาเลิศ แม้ว่าการจัดการศึกษา
พิเศษในปัจจุบันส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐบาล การจัดการศึกษาพิเศษ
ส่วนหนึ่งได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากหน่วยงานภาคเอกชน เป็นต้นว่า มูลนิธิต่างๆ
ทั้งจากภายในและต่างประเทศ อันเป็นผลให้การจัดการศึกษาพิเศษกระจายเขตการบริการ
เพิ่มมากขึ้น

หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ

การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ หรือการศึกษาพิเศษ ได้มีการริเริ่มในหลายหน่วยงาน
ทั้งภาครัฐ เอกชน และหน่วยงานต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการให้ความช่วยเหลือเด็กพิการ การจัด
การศึกษาพิเศษในระยะเริ่มแรกนั้น เป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ หรือเด็กพิเศษเฉพาะ
โดยจัดตั้งเป็นโรงเรียนพิเศษ ในระยะต่อมาเริ่มได้รับความสนใจและมีหลายหน่วยงาน

เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาพิเศษมากขึ้นตามลำดับ ในปัจจุบันการจัดการศึกษาพิเศษ จึงมีหลายหน่วยงานที่มีส่วนรับผิดชอบ และให้ความช่วยเหลืออนุเคราะห์เด็กพิการเหล่านี้ ซึ่ง หน่วยงานเหล่านั้นได้พยายามที่จะกระทำการเพื่อช่วยเหลือ ทั้งในด้านการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง ความพิการ การให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษา การอาชีพ และความทัดเทียมกันในสังคม สำหรับหน่วยงานหรือองค์การที่รับผิดชอบ สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือการจัดการศึกษาพิเศษ มีหลายหน่วยงาน เป็นต้นว่า

หน่วยงานของรัฐบาล

1. กระทรวงศึกษาธิการ

1.1 กรมสามัญศึกษา

1.1.1 กองการศึกษาพิเศษ รับผิดชอบในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความพิการทางตา ทางหู ทางสติปัญญาและทางร่างกาย รวมทั้งการศึกษาสำหรับเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาลให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง ซึ่งจัดเป็นโรงเรียนพิเศษและโรงเรียนร่วมกับเด็กปกติ ในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ปัจจุบันมีโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดกองการศึกษาพิเศษ จำนวน 24 โรงเรียน (กองการศึกษาพิเศษ, 2536: 1-8) ดังนี้

1. โรงเรียนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 13 โรงเรียน
2. โรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 8 โรงเรียน
3. โรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา จำนวน 2 โรงเรียน
4. โรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาและสติปัญญา จำนวน 1 โรงเรียน

1.1.2 กองการมัธยม จัดการศึกษาให้เด็กพิเศษในลักษณะการเรียนร่วมกับเด็กตามอดร่วมกับเด็กมัธยมปกติ โดยทางกองการศึกษาพิเศษจัดครูไปปฏิบัติการณ์ในรูปของครูเสริมวิชาการ หรือครูเดินสอนในอัตราส่วนครูเสริมวิชาการ 1 ต่อนักเรียน 8 คน ส่วนครูเดินสอนในอัตราส่วนครู 1:2 โรงเรียน เช่น โรงเรียนเทพสิลา โรงเรียนสันติราษฎร์ โรงเรียนวัดสุทธิวาราม กรุงเทพฯ โรงเรียนหอพระ จ. เชียงใหม่ โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย จ. ขอนแก่น เป็นต้น

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จัดการศึกษาพิเศษให้แก่ผู้พิการด้านต่างๆ ตามขอบข่ายของงานการประถม ซึ่งปัจจุบันมีเด็กพิการประเภทต่างๆ เพิ่มขึ้นทุกปี นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการศึกษาพิเศษ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534:25) ไว้ดังนี้

1. ดำเนินการสำรวจข้อมูลเด็กพิเศษ และจัดระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานการศึกษาพิเศษให้มีประสิทธิภาพ
2. จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่ยังไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษา ทั้งในระดับอายุที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ และในระดับก่อนประถมศึกษาโดยคำนึงถึงการเตรียมเด็กเพื่อการจัดการเรียนร่วมในระดับประถมศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้โอกาสแก่เด็กในการพัฒนาความพร้อมโดยเร็วที่สุด
3. ให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่อยู่ในโรงเรียนให้ได้โอกาสการพัฒนาความสามารถของตนอย่างเต็มกำลังศักยภาพที่มีอยู่ ทั้งนี้รวมถึงเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้และเด็กปัญญาเลิศ
4. พัฒนาวิธีคัดแยกเด็ก วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีวัดและประเมินผล โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับประเภทและระดับความพิการ
5. ศึกษา วิจัย ค้นคว้า ทดลอง เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินการการศึกษาพิเศษ
6. ขยายการดำเนินงานการศึกษาพิเศษให้กว้างขวาง โดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและในท้องถิ่นห่างไกล โดยผ่านกลไกท้องถิ่นของรัฐ รวมถึงการประสานงานและอาศัยทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินงาน
7. พัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยจัดประชุมสัมมนาและฝึกอบรมให้สามารถนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานการศึกษาพิเศษ
8. ติดตามประเมินการดำเนินงานการศึกษาพิเศษอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.3. กรมการฝึกหัดครู ทำหน้าที่ผลิตครูทางการศึกษาพิเศษ โดยจัดสอนหลักสูตรระดับปริญญาตรี วิชาเอกทางการศึกษาพิเศษ ซึ่งมีเพียงแห่งเดียว คือสถาบันราชภัฏสวนดุสิต นอกจากนี้ยังมีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ (สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2537: 39) ดังนี้

1. เปิดโรงเรียนสาธิต เพื่อการสอนพูดเด็กพิการ
2. เปิดดำเนินการศูนย์ Early Intervention สำหรับเด็กพิการทางการเห็น
3. ศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับเด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับความพิการต่างๆ
4. ติดต่อดังประเทศ เพื่อพัฒนารูปแบบการศึกษาพิเศษ
5. อบรม และให้ความรู้เกี่ยวกับงานการศึกษาพิเศษแก่ชุมชน
6. ให้บริการการศึกษาพิเศษแก่ชุมชนตามความต้องการ
7. พัฒนาอาชีพให้แก่บุคคลพิการทั่วไป
8. ขยายการผลิตครูการศึกษาพิเศษเพิ่มขึ้นอีก 5 แห่ง ในแต่ละภาค

1.4. กรมอาชีวศึกษา จัดการศึกษาพิเศษในลักษณะการเรียนร่วมเด็กตาบอดกับนักศึกษาในระดับอาชีวศึกษาในชั้นปกติ เช่น โรงเรียนเกษตรกร จ.เชียงใหม่ หรือการฝึกอาชีพระยะสั้น โดยการเปิดรับนักเรียนพิการเข้าเรียนร่วม เพื่อฝึกอาชีพในสถานฝึกอาชีพต่างๆ

2. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

2.1 กรมประชาสงเคราะห์ จัดการศึกษาสำหรับคนพิการโดยร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนใหญ่จะเป็นในลักษณะการจัดบริการสงเคราะห์เลี้ยงดูและฟื้นฟูสมรรถภาพให้คนพิการ และการจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพ

2.2 กรมแรงงาน ดูแลคนพิการที่เกิดจากอุบัติเหตุต่างๆ ให้ได้รับความสะดวกและความยุติธรรม เช่น กรณีกรที่เกิดพิการจากการทำงานจะได้รับการเอาใจใส่จากกรมแรงงานส่งไปฝึกอาชีพตามความถนัดของตน ณ ศูนย์ฝึกอาชีพและจัดสวัสดิการให้ตามสภาพความพิการ

3. กระทรวงสาธารณสุข

3.1 กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุขมีส่วนช่วยเหลือเด็กพิการประเภทต่างๆ อยู่ตลอดเวลาโดยได้จัดบริการตามโรงพยาบาลทั่วประเทศ เช่น จัดบริการทางด้านโภชนาการ

ให้ความรู้ป้องกันอุบัติเหตุแห่งความพิการแก่ประชาชน ทางสื่อมวลชนทุกประเภท ให้การฟื้นฟูเด็ก พิเศษ นอกจากนี้กระทรวงสาธารณสุข โดยโรงพยาบาลต่างจัดบริการการศึกษาสำหรับเด็กเจ็บป่วย เรื้อรังในโรงพยาบาล โดยร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ เช่น โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลเด็ก โรงพยาบาลเลิคลิน ฯลฯ ทั้งนี้เพราะมีเด็กในวัยเรียน ส่วนหนึ่งที่เจ็บป่วยเรื้อรังต้องพักการเรียน เพื่อรักษาตัวในโรงพยาบาลเป็นเวลานานทำให้มีเวลา เรียนไม่ครบ และไม่สามารถเรียนตามทันเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้ และจัดบริการการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เช่น โรงพยาบาลราชานุกูล เป็นต้น

4. ทบวงมหาวิทยาลัย

เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการผลิตบุคลากรสำหรับทำหน้าที่การจัดการศึกษาพิเศษ (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2529: 15) ได้แก่

4.1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ทำหน้าที่ผลิตครูการศึกษาพิเศษ ในระดับบัณฑิตศึกษาและขยายหลักสูตรในระดับปริญญาโท โดยเน้นการสอนบัณฑิตสำหรับสอนผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน วัตถุประสงค์หลักเพื่อผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาพิเศษออกไปทำงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษ การให้บริการชุมชน และเพื่อส่งเสริมในสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ

4.2 มหาวิทยาลัยมหิดล โดยการประสานงานกับภาควิชาจักษุ โสต ศอและนาสิก คณะแพทยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ ทำหน้าที่ผลิตบุคลากรในระดับบัณฑิตศึกษา สาขาผิดปกติทางการพูด

4.3 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ ได้ทำการเปิดสอน ในระดับปริญญาตรี สาขาอาชีวบำบัด หลักสูตรเน้นการผลิตบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานช่วยเหลือ คนพิการแขน ขา และลำตัว

4.4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยคณะครุศาสตร์ จัดสอนหลักสูตรปริญญาตรี ไม่ได้เน้นการปฏิบัติเฉพาะทาง

หน่วยงานของเอกชนและต่างประเทศ

1. มูลนิธิศูนย์ให้ความช่วยเหลือ มีมูลนิธิมากมายในประเทศไทยเพื่อคนพิการ ซึ่งอาจจัดตั้งโดยคนไทย หรือคนต่างชาตีกี่มี ซึ่งมูลนิธิเหล่านี้ได้ร่วมมือกันกับกองการศึกษาพิเศษ จัดการศึกษาให้แก่เด็กพิเศษ (สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2537: 41) ได้แก่

- 1.1 มูลนิธิอนุสารสุนทรอนุเคราะห์คนหูหนวก จ. เชียงใหม่
- 1.2 มูลนิธิธรรมิกชนเพื่อคนตาบอด ที่กรุงเทพมหานคร และจ.ขอนแก่น
- 1.3 มูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการในพระบรมราชูปถัมภ์
- 1.4 มูลนิธิสงเคราะห์คนหูหนวกในพระบรมราชูปถัมภ์
- 1.5 มูลนิธิ เพื่อเด็กพิการ
- 1.6 มูลนิธิสถาบันแสงสว่าง
- 1.7 มูลนิธิดวงประทีป
- 1.8 ศูนย์ฝึกเด็กปัญญาอ่อนประกาศาปัญญา กรุงเทพฯ
- 1.9 Christoffel Blinden Mission (CBM) มูลนิธิคริสเตียนเพื่อคนพิการ
- 1.10 Helen Keller International (HKI) มูลนิธิเฮเลนเคนเซลล์ร์ เพื่อคนตาบอด

2. โรงเรียน ได้แก่

- 2.1 โรงเรียนของมูลนิธิต่างๆ เช่น โรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร จ. เชียงใหม่
- 2.2 โรงเรียนสอนคนตาบอดนัทยา (มหาไถ่) เป็นโรงเรียนที่ตั้งขึ้นจากคณะศาสนา
- 2.3 โรงเรียนปัญญาพิศกร สอนคนปัญญาอ่อน
- 2.4 โรงเรียนราษฎร์ที่เปิดสอนคนพิการ เช่น โรงเรียนโสตศึกษาของคณะโมลิมหาไถ่

3. องค์การต่างประเทศ ได้แก่
 - 3.1 องค์การยูนิเซฟ
 - 3.2 มูลนิธิเฮเลนเคนเลอร์เพื่อคนตาบอด
 - 3.3 มูลนิธิคริสเตียนเพื่อคนพิการ

รูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษ

การจัดการศึกษาพิเศษ อาจจัดในรูปแบบต่างๆ ตามสภาพความต้องการของเด็กแต่ละประเภท แต่ทั้งนี้ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่เด็กจะได้รับรูปแบบดังกล่าว (สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2537: 16) มีดังนี้

1. การจัดในรูปแบบโรงเรียนเฉพาะ หรือโรงเรียนพิเศษ

การจัดในรูปแบบนี้อาจจัดเป็นโรงเรียนพิเศษเฉพาะตามประเภทความพิการแบบเต็มเวลา ครึ่งเวลา โดยจัดเป็นโรงเรียนประจำ หรือไป-กลับ เด็กพิเศษบางประเภทจำเป็นต้องอยู่ในโรงเรียนพิเศษเฉพาะ ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงสภาพความพิการ และระดับความพิการตลอดจนความพร้อมด้านต่างๆ ของตัวเด็กเอง

2. การจัดการเรียนร่วม

การจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ อาจกระทำได้หลายลักษณะ ดังนี้

2.1 เรียนร่วมในชั้นปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ และเรียนเหมือนกับเด็กปกติทุกประการ เด็กที่จะเข้าเรียนร่วมในลักษณะนี้ได้ควรเป็นเด็กที่มีความพิการน้อย มีความฉลาดและมีความพร้อมในด้านการเรียน ตลอดจนวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม

2.2 เรียนร่วมในชั้นปกติและมีครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา การเรียนร่วมวิธีนี้คล้ายคลึงกับวิธีแรก กล่าวคือ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลา แต่มีครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้น และครูประจำวิชา ครูการศึกษาพิเศษนี้อาจเรียกว่าครูที่ปรึกษา ครูประเภทนี้ไม่ทำการสอนโดยตรง แต่ให้คำแนะนำแก่ครูที่สอนเด็ก เช่น แนะนำชี้แจงให้ครูที่สอนชั้นเรียนร่วมเข้าใจความต้องการ และความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีสอน ตลอดจนการปฏิบัติ

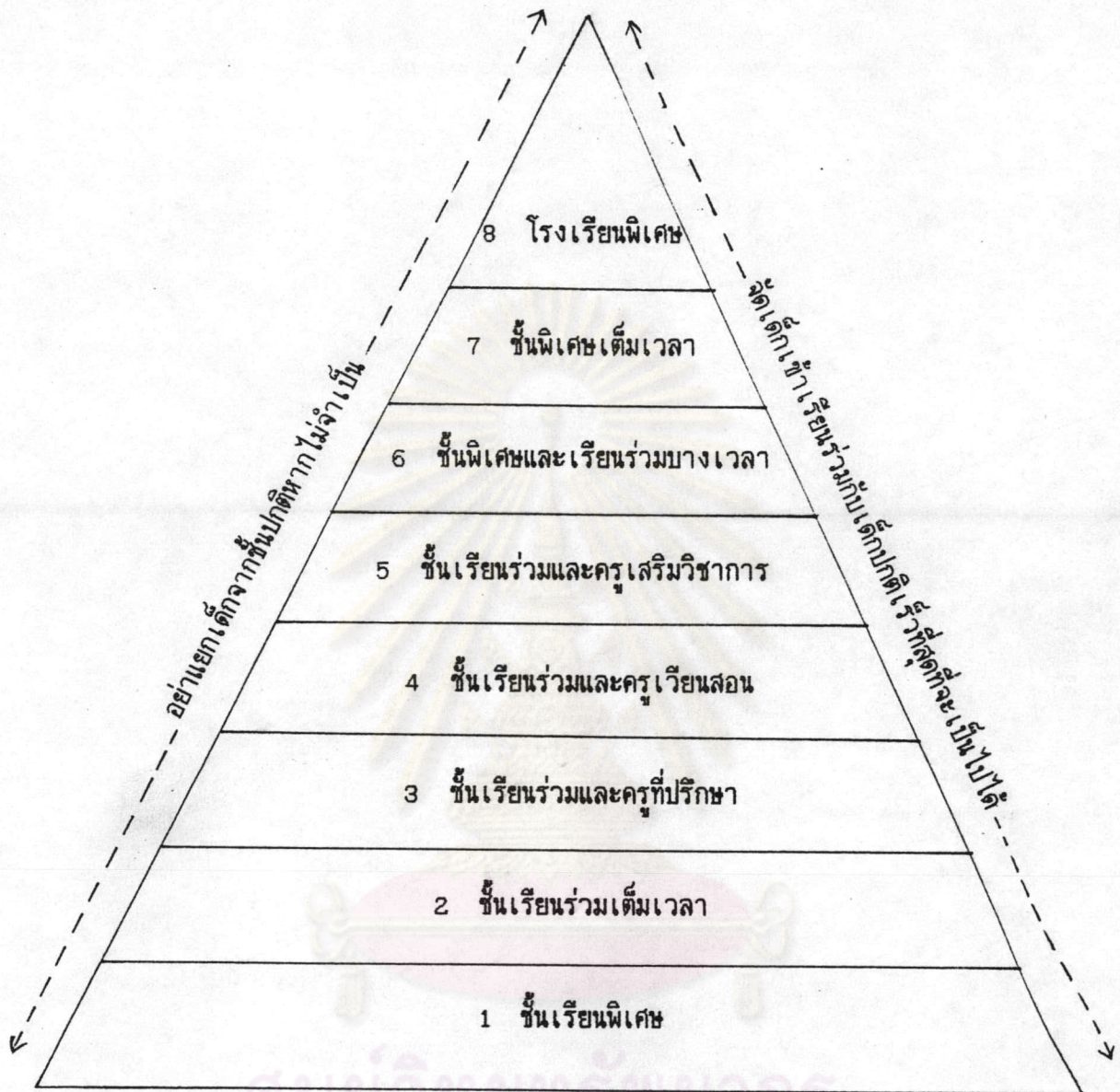
ต่อเด็ก จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก และช่วยประเมินผลพัฒนาการในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น

2.3 เรียนร่วมในชั้นปกติ และรับบริการจากครูเวียนสอน เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ และรับบริการด้านการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ ซึ่งจะเดินทางไปตามโรงเรียนต่างๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็กในแต่ละโรงเรียนไม่มากนัก (อาจประมาณ 2-3 คน ต่อโรงเรียน) ครูจึงเดินทางจากโรงเรียนหนึ่งไปยังโรงเรียนหนึ่งเมื่อครบสัปดาห์ก็วนกลับมาสอนเด็กกลุ่มเดิมในโรงเรียนเดิมอีก จึงเรียกครูประเภทนี้ว่า ครูเดินสอน หรือ ครูเวียนสอน

2.4 เรียนร่วมในชั้นปกติ และรับบริการจากครูเสริมวิชาการ ครูเสริมวิชาการ คือ ครูการศึกษาพิเศษที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในห้องเสริมวิชาการ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะเข้ามาเรียนกับครูสอนเสริมวิชาการ วันละ 1 - 2 ชั่วโมง หรือมากกว่านั้น ขึ้นอยู่กับความต้องการพิเศษของเด็ก เด็กทุกคนที่เข้ามาเรียนในห้องนี้จะต้องมีตารางเรียนที่กำหนดไว้แน่นอน ครูเสริมวิชาการอาจมีคนเดียว หรือหลายคนก็ได้ ขึ้นอยู่กับจำนวนเด็ก และประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การสอนเด็กอาจกระทำเป็นรายบุคคล หรือสอนเป็นกลุ่มเล็กก็ได้ และสอนในเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการสอนในชั้นปกติ หรือเนื้อหาที่เด็กมีปัญหา นอกจากสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้ว ครูเสริมวิชาการยังมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูปกติในการปฏิบัติต่อเด็กประเภทนี้อีกด้วย

2.5 ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ในชั้นเดียวกันเป็นกลุ่มเล็กๆ มีครูประจำชั้นสอนแทบทุกวิชา ยกเว้นบางวิชาที่เด็กต้องไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น พลศึกษา ศิลปศึกษา หรือกิจกรรมนอกหลักสูตรอื่นๆ

2.6 ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กพิเศษที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน และเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เด็กเหล่านี้เรียนในชั้นพิเศษตลอดเวลา ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา การเรียนร่วมในลักษณะนี้เหมาะสมสำหรับเด็กที่มีความพิการค่อนข้างมาก

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Reynold & Birch, 1977 อ้างถึงใน ผดุง อารยะวิญญู ,2533: 191)

สำหรับรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่จัดอยู่ในเมืองไทย ปัจจุบัน ทบวงมหาวิทยาลัย ศูนย์พัฒนาศึกษาของประเทศไทย (2529: 9) ได้แบ่งรูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. จัดในรูปของโรงเรียนการศึกษาพิเศษ เป็นโรงเรียนที่จัดเป็นพิเศษสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ เด็กเหล่านี้ไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ได้แก่ โรงเรียนเศรษฐเสถียร โรงเรียนโสตศึกษา โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนศรีสังวาลย์ โรงเรียนราชานุกูล และโรงเรียนปัญญาวุฒิกร เป็นต้น

2. จัดในรูปชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดชั้นเรียนพิเศษสำหรับเด็กพิเศษในโรงเรียนปกติ มักเป็นโรงเรียนอนุบาล หรือประถมศึกษา เป็นการจัดชั้นพิเศษสำหรับเด็กเรียนช้า ในบางโรงเรียนอาจมีครูจากกระทรวงศึกษาธิการไปช่วยสอน คือ โรงเรียนพญาไท โรงเรียนวัดหนึ่ง โรงเรียนดาราคาม เป็นต้น

3. จัดในรูปโครงการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ เพื่อให้เด็กตาบอดเรียนร่วมกับเด็กปกติ ให้เด็กหูหนวกเรียนร่วมกับเด็กปกติ เพื่อเด็กพิเศษเหล่านี้จะได้คลุกคลีกับเด็กปกติ คือ โรงเรียนอนุบาลนิบูลย์เวศน์ โรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง โรงเรียนอนุบาลสามเสน โรงเรียนพญาไท เป็นต้น

4. จัดในรูปส่งครูพิเศษไปสอนตามโรงเรียนต่างๆ ที่มีเด็กพิเศษเรียนอยู่โดยจัดทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค และตามโรงพยาบาลต่างๆ

การบริหารการศึกษาพิเศษ

การจัดการศึกษาพิเศษจะประสบผลสำเร็จได้หรือไม่ เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของฝ่ายบริหารเป็นสำคัญ ทั้งนี้การบริหารการศึกษาพิเศษโดยหลักการทั่วไปแล้วมีความคล้ายคลึงกับการบริหารการศึกษาทั่วไป ในส่วนรายละเอียดแล้วการบริหารการศึกษาพิเศษจะมีความแตกต่างและสลับซับซ้อนกว่าพอสมควร ผู้บริหารการศึกษาพิเศษจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษเป็นสำคัญ ดังที่นักการศึกษาพิเศษได้เสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาพิเศษไว้ดังนี้

Connor (อ้างถึงใน อรอนงค์ สุวรรณกุล, 2524: 7-8) ให้ความเห็นว่า การบริหารงานการศึกษาพิเศษมีหลักการเช่นเดียวกับการบริหารการศึกษาทั่วไป ทั้งนี้มีงานหลัก อยู่สามประการ คือ บุคลากร งานและสภาพแวดล้อม โดยที่พิจารณาจากบุคลากรในรูปของสุขภาพ ทางร่างกาย ความสามารถทางสติปัญญา และประสิทธิภาพทางอารมณ์ ในขณะที่มีการกระทำ เกี่ยวเนื่องกับงานและสภาพแวดล้อม

บุคลากรจะต้องมีทักษะและประสบการณ์ มีทัศนคติที่ดีในการเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถใช้ขบวนการทำงานเป็นกลุ่ม และสามารถชี้แนะและประเมินผู้ร่วมงานได้ ที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ งานในส่วนที่จะต้องมีการตัดสินใจ ผู้บริหารงานการศึกษาพิเศษจะต้องปฏิบัติ โดยมีพื้นฐานของ ผลการวิจัย มาตรฐานและประสบการณ์ที่กว้างขวางเป็นหลัก

การที่จะสามารถเป็นผู้บริหารงานการศึกษาพิเศษได้นั้น จำเป็นต้องมีความเข้าใจ ลักษณะธรรมชาติของความรับผิดชอบและความศรัทธาเกี่ยวกับเด็กพิเศษ ตลอดจนความรู้ในทฤษฎี ต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งสรุปได้ว่า การบริหารงานการศึกษาพิเศษเป็นศิลปะ และศาสตร์ของการเป็นผู้นำ เนื่องจากการศึกษาพิเศษเป็นงานที่ต้องใช้ความพยายามทั้งในด้าน ภายในโรงเรียนและในสังคม

งาน หมายถึง ต่่างานหรือกิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติหรือดำเนินการและหน้าที่รับผิดชอบ เช่น วิธีสอน การจัดชั้นเรียน การรับนักเรียน การคัดเลือกครู การจัดบริการพิเศษ การแบ่งงาน ให้บุคลากรต่างๆ ในโรงเรียน การดูแลอาคารสถานที่ เป็นต้น

สภาพแวดล้อมของสังคม เป็นแรงกดดันในการจัดการศึกษาพิเศษ แนวโน้มของการจัด และบริหารการศึกษาพิเศษ จะมีทิศทางไปตามสภาพความต้องการของสังคม ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสังคม ปรัชญา หลักการ และการสนับสนุนของสังคม

และอรอนงค์ สุวรรณกุล (2526: 9-10) ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหาร การศึกษาพิเศษไว้ดังนี้

1. การบริหารงาน คือการดูแลให้การจัดการเรียนการสอนการศึกษาพิเศษเป็น ไปตามนโยบาย ปรัชญา วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาพิเศษที่ตั้งไว้ โดยให้มี

การปฏิบัติการเรียนการสอนอย่างเต็มกำลังความสามารถ มีการศึกษาวิจัยหาเทคนิควิธีสอนที่จะให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ควรพิจารณาถึงสภาวะทางด้านร่างกายและจิตใจของครูผู้สอนด้วย เนื่องจากการปฏิบัติงานด้านการศึกษานិเทศ เป็นการทำงานกับเด็กพิเศษ ซึ่งทำให้ครูต้องประสบกับภาวะการใช้ความสามารถทางด้านร่างกาย และจิตใจสูงเกินกว่าภาวะปกติ รวมทั้งการพิจารณาถึงสภาพร่างกายและจิตใจของเด็กพิเศษ เพื่อให้เกิดการจัดลักษณะการเรียนการสอนด้านต่างๆ ที่เหมาะสม

2. การบริหารเงิน นอกจากจะต้องศึกษาระเบียบเกี่ยวกับการเงิน การใช้และจ่ายเงินแล้ว ผู้บริหารงานการศึกษานิเทศจะต้องคิดหาวิธีและมีความสามารถในการเขียนโครงการหรือการร่างของประมาณ เพื่อให้หน่วยงานจัดสรรงบประมาณเห็นประโยชน์และความจำเป็นในการจัดสรรงบประมาณให้สำหรับการจัดการศึกษานิเทศ เพื่อจะได้งบประมาณเพื่อการจัดการศึกษานิเทศตามโครงการที่เสนอ นอกจากนี้ผู้บริหารการศึกษานิเทศจะต้องจัดให้มีการหางบประมาณที่ไม่เป็นทางการด้วย ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษานิเทศจะต้องมีรายการใช้เงินอีกหลายรายการที่ไม่สามารถจัดทำได้โดยระเบียบการเงินทางการ นอกจากนี้ผู้บริหารการศึกษานิเทศจะต้องมีความสามารถพิเศษทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ความศรัทธา ความจริงใจในงาน และต้องรู้จักการเลือกบุคลากรผู้ร่วมงานที่เหมาะสม

3. การบริหารคน นอกจากจะต้องคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณลักษณะและคุณสมบัติเหมาะสมกับงานการศึกษานิเทศแล้ว ผู้บริหารงานการศึกษานิเทศ จะต้องให้ความสำคัญต่อการสร้างกลุ่มสัมพันธ์ การมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจ การจัดฝึกอบรมเพิ่มเติมระหว่างการทำงาน การพัฒนาสภาพทางร่างกายและจิตใจของผู้ร่วมงาน การสร้างให้เกิดความศรัทธา ความเสียสละ ความสุขใจ และความรักงาน รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานได้มีโอกาสเจริญก้าวหน้าในการงาน

4. การบริหารเครื่องมือ คือการควบคุมดูแล จัดหา ผลิต สร้าง หรือจัดซื้อ เครื่องมือ หรือวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ ตามความต้องการและความจำเป็นให้เพียงพอ ควบคุมดูแลให้มีการใช้เครื่องมือเหล่านั้น อย่างถูกต้องและคุ้มค่า ให้มีการซ่อมแซม แก้ไขปรับปรุงให้มีสภาพใช้การได้อยู่เสมอ ให้มีการศึกษาค้นคิด สร้างหรือผลิตเครื่องมือเพื่อการจัดการศึกษานิเทศใหม่ๆ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า การบริหารการศึกษาพิเศษมีความคล้ายคลึงกับการบริหารการศึกษาทั่วไป กล่าวคือ การบริหารการศึกษาพิเศษและการบริหารการศึกษาทั่วไปมีจุดมุ่งหมาย หรือเป้าหมายในการดำเนินงานเดียวกัน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม หากแต่ในรายละเอียดนั้น การบริหารการศึกษาพิเศษมีความแตกต่างและสลับซับซ้อนมากกว่า โดยเฉพาะในด้านความรู้ความสามารถของผู้บริหารการศึกษาพิเศษ กล่าวคือ ผู้บริหารการศึกษาพิเศษนอกจากมีความรู้ความสามารถด้านการบริหารการศึกษาแล้ว ยังมีความจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในงานการศึกษาพิเศษ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และสภาพแวดล้อมทางสังคมเป็นอย่างดี

การบริหารงานโรงเรียนการศึกษาพิเศษ

การบริหารโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ผู้บริหารโรงเรียนการศึกษาพิเศษต้องเป็นผู้ที่ศึกษาหรือมีประสบการณ์ทางการศึกษาพิเศษโดยตรง นอกจากการบริหารงานโรงเรียนในลักษณะโดยทั่วไปแล้ว ต้องมีความเข้าใจในการมีลักษณะเฉพาะอย่างของงานการศึกษาพิเศษ และให้แรงจูงใจแก่ครู อาจารย์ ให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งของครูการศึกษาพิเศษ เพราะการปฏิบัติงานการศึกษาพิเศษต้องทำด้วยความมีน้ำใจ ด้วยความเสียสละและความอดทน จึงจะได้ชื่อว่าเป็นนักการศึกษาพิเศษอย่างแท้จริง นักบริหารการศึกษาพิเศษจะต้องมีปรัชญาในการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติงานจะต้องทำด้วยความรักที่จะทำและรับรู้สภาพต่างๆ ของงานที่ต้องปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะการศึกษาพิเศษเป็นการปฏิบัติงานกับคนซึ่งไม่ปกติ จึงไม่มีบรรยากาศเหมือนกับการปฏิบัติงานกับคนปกติโดยทั่วไป ถ้าขาดความรักงานและความเข้าใจในสภาพของงาน อาจจะทำให้เกิดความไม่สบายใจและพอกพูนความผิดหวังจนทำให้ไม่มีความสุขในการปฏิบัติงาน และไม่ประสบผลสำเร็จในงานก็ได้ (อรอนงค์ สุวรรณกุล, 2524: 130) สำหรับการบริหารงานโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ได้มีนักการศึกษาพิเศษจำแนกงานที่ผู้บริหารโรงเรียนการศึกษาพิเศษจะต้องปฏิบัติ ดังนี้

Connor (อ้างถึงใน อรอนงค์ สุวรรณกุล, 2524: 8-10) ได้กำหนดหน้าที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ดังนี้

1. การวางแผนและการประเมินผล ในการวางแผนและประเมินผล จำต้องอาศัยทรัพยากรบุคคล ผลงานการวิจัย ประสบการณ์ และต้องคำนึงถึงงบประมาณ

2. การจัดหน่วยงานและบริการ ได้แก่ การแจกหน้าที่ความรับผิดชอบ การพิจารณารับนักเรียน การพิจารณาจัดบริการ และเปิดรายวิชา และการวางระเบียบปฏิบัติ เป็นต้น

3. การบริหารงานบุคคลและการนิเทศ ได้แก่ การคัดเลือกบุคลากร การพัฒนาบุคลากร การจัดบุคลากรทดแทน และการทำทะเบียน ในการคัดเลือกหรือพัฒนาบุคลากร นั้น ควรมีการประสานงานกับสถาบันผลิตบุคลากรทางการศึกษาพิเศษ ทั้งนี้ เพื่อจะได้บุคลากรที่มีความสามารถตรงสาขางาน

4. งานธุรการและการเงิน เป็นงานบริการและสนับสนุนการสอน เมื่อเกิดความจำเป็นเพราะเหตุจำกัดทางการเงิน บุคลากร หรืออาคารสถานที่ เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะหาทางอื่น มาชดเชยอย่างเต็มความสามารถ

5. งานบริการช่วยเหลืออื่นๆ ได้แก่ งานบริการด้านการแพทย์ ด้านจิตวิทยา ด้านบำบัดต่างๆ การจัดหาหนังสือ-ส่ง โครงการอาหารกลางวัน เป็นต้น งานเหล่านี้จัดเป็นงานสำคัญ สำหรับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ ในกรณีที่โรงเรียนไม่สามารถพึ่งตนเองได้ โรงเรียนควรขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ

6. การประชาสัมพันธ์ หมายถึง การให้ข่าวสาร ความรู้ และความเคลื่อนไหวในด้านการศึกษาพิเศษแก่ชุมชน

7. การประสานงาน หน้าที่ในการประสานงานเป็นลักษณะเด่นของผู้บริหารการศึกษาพิเศษ เนื่องจากงานการศึกษาพิเศษนั้น จะต้องมีการติดต่อกับหน่วยงานในด้านต่างๆ เพื่อตรวจสอบและประเมินเด็กพิเศษ ส่งเด็กเข้าเรียน ส่งเด็กเข้าฝึกอาชีพ หรือข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก

8. การพัฒนาวิชาการ ผู้บริหารมีหน้าที่จะจัดให้มีการปรับปรุงวิชาการในด้านต่างๆ เช่น การสอนด้วยวิธีพิเศษ การปรับวิธีสอน การวิจัย และการใช้นวัตกรรม เป็นต้น

Gearheart (1970: 73-79) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารการศึกษาพิเศษมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเช่นเดียวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปกติ และในขณะเดียวกันก็มีความแตกต่างจากการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปกติอยู่บ้าง กล่าวคือ ผู้บริหารการศึกษาพิเศษต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความฉลาดและประสบการณ์เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ โดยเฉพาะความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะงานของการศึกษาพิเศษ นั่นคือหน้าที่ด้านการบริหารการศึกษาและ

ความสามารถเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษของผู้บริหารการศึกษาพิเศษจะต้องมีความคู่กันไป ดังนั้นหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วยหน้าที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. การบริหารงานทั่วไป (General administrative duties) เป็นงานที่ผู้บริหารการศึกษาพิเศษจะต้องเกี่ยวข้องและใช้เวลาในการปฏิบัติค่อนข้างมาก เป็นต้นว่า การจัดซื้อจัดหาวัสดุหลักสูตรและเครื่องมือ การจัดเตรียมงบประมาณ การประชุม การให้คำปรึกษา ผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น ซึ่งเป็นงานที่อำนวยความสะดวกและให้บริการกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษนั่นเอง
 2. การนิเทศการศึกษา (Supervisory duties) เป็นหน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของผู้บริหารการศึกษาพิเศษ การให้คำแนะนำช่วยเหลือครูการศึกษาพิเศษ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอน หรือพัฒนาการสอนได้ตามเป้าหมายของโรงเรียน
 3. การวิจัย (Research and continued professional study) เป็นหน้าที่เกี่ยวกับการสนับสนุนให้ครูการศึกษาพิเศษทำผลงานการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ ซึ่งสามารถนำมาใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อตัวครูการศึกษาพิเศษเอง
 4. ความสัมพันธ์กับชุมชน (Public relations activities) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นเรื่องสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาพิเศษ ทั้งนี้เพราะการจัดการการศึกษาพิเศษต้องใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง การมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นเรื่องสำคัญ
 5. กฎระเบียบและแนวปฏิบัติ (Legislative responsibilities) ผู้บริหารการศึกษาพิเศษจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย กฎระเบียบและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการศึกษาพิเศษ เช่น ระเบียบการเงิน การพัสดุ เป็นต้น
 6. การพัฒนาบุคลากร (Staff development: inservice training) ได้แก่ การสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาตนเอง การเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการด้านการศึกษา การทำวิจัย เป็นต้น การจูงใจให้บุคลากรเกิดการพัฒนาด้านตนเองเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารการศึกษาพิเศษ ซึ่งจะส่งผลถึงประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน และเด็กก็จะได้รับประโยชน์ในที่สุด
- Department of Health, Education and Welfare (อ้างถึงใน จรัล ทองปิยะภูมิ, 2531: 41) ของสหรัฐอเมริกาได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนต่อคนพิการ สรุปได้ดังนี้

1. ทำการสำรวจเด็กพิการในเขตรับผิดชอบซึ่งยังไม่ได้รับการศึกษา
2. จัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กพิเศษทุกประเภททุกคนโดยไม่คิดมูลค่า
3. จัดรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กพิเศษ หลังจากที่ได้ปรึกษากับ

ผู้ปกครอง ครู และผู้ที่ทราบความต้องการจำเป็นของเด็ก

4. จัดให้เด็กพิเศษเข้าชั้นเรียนร่วมกับเด็กปกติอื่นๆ เมื่อเป็นไปได้
5. จัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์พิเศษที่จำเป็น
6. กำหนดแผนการศึกษารายบุคคลสำหรับเด็กพิเศษ โดยได้รับคำปรึกษา

และความเห็นชอบจากผู้ปกครอง แผนการศึกษารายบุคคลต้องประกอบด้วยจุดมุ่งหมายการเรียน สื่อ วัสดุอุปกรณ์พิเศษที่จำเป็น ประเมินระดับที่เด็กพิเศษสามารถร่วมเรียนในชั้นเรียนปกติ และ กำหนดเวลาสำหรับการประเมินผลเป็นระยะๆ

7. ประเมินการเรียนการสอนและบริการสนับสนุนสำหรับเด็กพิเศษเป็นประจำทุกปี โดยให้ครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้เป็น การสำรวจหาเด็กพิเศษ การจัดการศึกษาที่เหมาะสม การวัดและประเมินผลการเรียน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ความเอื้ออำนวยของ อาคารสถานที่

กรมสามัญศึกษา (2525: 68-74) ได้วิเคราะห์หน้าที่ของผู้บริหารการศึกษาพิเศษ ซึ่ง ต้องใช้เวลาในการปฏิบัติหน้าที่และภารกิจต่างๆ กันและมีจุดเน้นที่องค์ประกอบต่างๆ ของผู้บริหาร การศึกษาพิเศษนั้น มีส่วนร่วมกันหรือคล้ายคลึงกันโดยทั่วไป 8 ประการ ดังนี้

1. การวางแผนและการประเมิน ครอบคลุมโครงการทั้งหมดของโรงเรียนมีผลต่อ ทักษะ ทักษะ การวางแผนที่ดีซึ่งอาศัยผลจากการวิจัยและประสบการณ์ประกอบกัน จะมีผลต่อการใช้ บุคลากร ใช้งบประมาณ และทรัพยากรอื่นๆ ได้อย่างคุ้มค่า ทั้งนี้ผู้บริหารควรจะได้มีการวางแผน ร่วมกับคณะ สามารถแยกความแตกต่างระหว่างความต้องการธรรมดาและความต้องการที่จำเป็นได้ กับรู้จักใช้ทักษะในการประเมินผล โครงการเพื่อปรับปรุงงานต่อไป

2. องค์การ การจัดการต้องมียุทธศาสตร์ขององค์การ การพัฒนาองค์การเป็น งานใหญ่ที่ต้องใช้เทคนิคพิเศษครอบคลุมงาน และทุกสิ่งทุกอย่างขององค์การต้องเป็นไปตามระบบ ขององค์การ มีทั้งการวางระเบียบวิธีปฏิบัติและจัดอำนวยความสะดวกสำหรับการตัดสินใจ มีแบบอย่างและการนิเทศในการจัดทำโครงการต่างๆ สำหรับองค์การที่จัดบริการและการศึกษา พิเศษ ต้องมีบทบาทใช้เครื่องช่วยพิเศษและบริการประกอบต่างๆ รวมอยู่ด้วย มีการชี้แจงแบ่ง

ความรับผิดชอบ มีการจัดทำทะเบียน บัญชีนักเรียนเป็นพิเศษ มีการจัดบริการพิเศษใหม่ฯ เพิ่มขึ้น

3. การบริหารบุคลากรและนิเทศบุคลากร การบริหารบุคลากรเป็นการจัดให้คนเข้ากับระบบขององค์การ ซึ่งอาจไม่เป็นที่ถูกใจของคนบางคน ในการบริหารจึงต้องใช้การนิเทศประกอบกัน คือเมื่อสั่งแล้วต้องมีการช่วยเหลือแนะนำให้เขาปฏิบัติตามคำสั่งได้อย่างถูกต้อง ผู้บริหารต้องพยายามสร้างความศรัทธาในการปฏิบัติงาน นั่นคือ การรวมชีวิตจิตใจเข้ากับระบบของโรงเรียน มีการยอมรับยอมปฏิบัติตามปรัชญาของการจัดการศึกษาพิเศษ มีการปฏิบัติเป็นระเบียบแบบแผน มีการประเมินโครงการศึกษาพิเศษอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนองความต้องการของเด็กพิเศษทั้งในปัจจุบันและอนาคต นอกจากนี้ยังครอบคลุมการจัดบรรจุบุคลากร การส่งเสริมให้ได้เลื่อนตำแหน่ง การจัดทำและจัดเก็บทะเบียน การอบรมในประจำการ การประสานงานกับหน่วยงานอื่นฯ เพื่อช่วยเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของครูประจำการ รวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสในการคัดเลือกและจัดหาบุคลากรใหม่ด้วย ทั้งนี้ผู้บริหารต้องยอมรับว่าการคัดเลือกและคงไว้ซึ่งบุคลากรที่มีความสามารถในด้านการศึกษาพิเศษ ถือเป็นหน้าที่หลักของการบริหารงานด้านนี้

4. การบริหารงานธุรการ การงบประมาณและการจัดด้านอาคารสถานที่ของโรงเรียน นับเป็นส่วนสำคัญของงานธุรการ เป้าหมายของงานด้านนี้ก็เพื่อช่วยให้จุดประสงค์ของโครงการจัดการสอนและบริการพิเศษบรรลุเป้าหมาย ในกรณีที่เงินบุคลากรหรืออาคารขาดแคลนหรือไม่เพียงพอ ซึ่งมักจะปรากฏอยู่เสมอในการจัดการศึกษาพิเศษ ผู้บริหารต้องใช้ความสามารถในการแก้ไขหรือจัดทดแทนอย่างรีบด่วน อันจัดได้ว่าจำเป็นต้องใช้สติปัญญาอย่างสุดกำลัง

5. บริการพิเศษประกอบการจัดการสอน นับเป็นส่วนที่มีความจำเป็นในการจัดการศึกษาพิเศษ บริการเหล่านี้นอกจากบริการด้านบุคลากรผู้ชำนาญการพิเศษแขนงต่างๆ เช่น บริการด้านการแพทย์ จิตวิทยา การบำบัด และการแก้ไขข้อบกพร่องแล้ว บริการด้านการรับส่ง ขนส่ง หรือการคมนาคมและอาหารก็ต้องจัดไว้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการจัดการศึกษา ซึ่งผู้บริหารจะต้องจัดให้มีการประสานงานกันเป็นอย่างดี

6. การสนทนาคณะแนะและการประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วยการประชุมหรือประชุมบุคคลที่ทำหน้าที่สื่อมวลชน เช่น การบรรยายปาฐกถา และนิเทศเจ้าหน้าที่หรือกรรมการบริหารโรงเรียน ช่วยบำรุงขวัญและเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีของหมู่คณะ ร่วมในการพัฒนาโรงเรียนและชุมชน ให้ข้อมูลและสนใจติดตามข่าวสารด้านการจัดการศึกษาของท้องถิ่น และอื่นฯ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานจัดการศึกษาพิเศษ

7. การประสานงานและการอำนวยความสะดวก เป็นงานของกิจการด้านการศึกษาพิเศษควบคู่กับการวางแผนและการประเมินผล บทบาทนี้เป็นสิ่งที่มองไม่เห็นแต่จะแสดงคุณภาพที่แท้จริงของผู้บริหารการศึกษาพิเศษ ซึ่งต้องใช้วิธีการต่างๆ ของกระบวนการกลุ่ม ใช้เทคนิคในการติดต่อสื่อสารทุกทิศทางภายในหน่วยงานและชุมชน เพื่อช่วยให้เกิดการร่วมมือประสานประโยชน์กันอย่างแท้จริง อันเป็นผลให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย บทบาทต่างๆ ในด้านนี้ เช่น การวินิจฉัยและการบรรจุเด็กพิเศษให้ถูกที่ การพัฒนาและใช้ระเบียบต่างๆ การจัดโครงการแนะแนว การฝึกอาชีพ เป็นต้น

8. บทบาทด้านการสอน เป็นจุดหมายปลายทางของการบริหารและนิเทศ ซึ่งครอบคลุมการจัดให้มีการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน พัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร และการจัดให้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติ เป็นต้น รวมทั้งการช่วยเหลือครูบรรจุใหม่ จัดให้มีการทดลองใช้เทคนิควิธีการสอนที่ผ่านการค้นคว้าวิจัย และจัดให้มีการประเมินผลวิธีการที่ทดลองใช้ส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ กระตุ้นให้มีการศึกษาค้นคว้าต่อไป และอื่นๆ เพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กพิเศษที่มีประสิทธิภาพ

จะเห็นได้ว่า งานบริหารการศึกษาในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ โดยทั่วไปมีความคล้ายคลึงกับงานบริหารการศึกษาในโรงเรียนปกติทั่วไป หากแต่งงานเฉพาะของโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จะมีความแตกต่างและซับซ้อนกว่าโรงเรียนสำหรับเด็กปกติ ดังนั้นในการบริหารงานในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ สิ่งสำคัญที่สุดคือผู้บริหารการศึกษาพิเศษจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาการศึกษาพิเศษอย่างแท้จริง ดังที่ อรอนงค์ สุวรรณกุล (2524: 5) ได้กล่าวไว้ว่า ... ผู้ที่จะทำงานกับเด็กพิเศษได้จะต้องเป็นผู้ที่จิตใจเมตตา กรุณา มีความรักเด็ก มีความอดทนและเสียสละอย่างสูง และจะต้องมีความยึดมั่น มีหลักการและรู้จักการรอคอย เนื่องจากผลงานทางการศึกษาพิเศษนั้น เป็นไปอย่างช้าๆ เป็นลักษณะเฉพาะ... ดังนั้นผู้บริหารการศึกษาพิเศษจะต้องมีคุณสมบัติข้างต้นเป็นพิเศษ นอกจากนี้ถ้าหากสามารถจะเลือกได้ ผู้ที่ศึกษาทางการศึกษาพิเศษมาโดยตรง... ควรได้รับเลือกเป็นผู้บริหารงานในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

ความหมายเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

นักวิชาการ นักการศึกษา และนักการศึกษาพิเศษ ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ไว้ดังนี้

Davis (1992: 283) ได้นิยามไว้ว่า ความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นคำทั่วไปที่บ่งบอกความสามารถในการได้ยินตั้งแต่ระดับไม่รุนแรงถึงระดับรุนแรง ซึ่งครอบคลุมทั้งคำว่า หูหนวก (deaf) และหูตึง (hard of hearing)

- 1). เด็กหูหนวก คือผู้ที่สูญเสียการได้ยิน จนไม่สามารถรับรู้ภาษาโดยการฟังได้ ไม่ว่าจะใช้เครื่องช่วยฟัง (hearing aid) หรือไม่ก็ตาม
- 2). เด็กหูตึง คือผู้ที่ใช้เครื่องช่วยฟังช่วยในการรับรู้ภาษาได้ เนื่องจากมีการได้ยินเหลืออยู่บ้าง

Hallahan and Kauffman (1994: 304) นิยามคำว่า ความบกพร่องทางการได้ยิน ไว้ว่า ความบกพร่องทางการได้ยิน (hearing impairment) เป็นคำที่บ่งบอกความสามารถของการได้ยิน ซึ่งครอบคลุมคำว่า หูหนวก (deaf) และหูตึง (hard of hearing) กล่าวคือ

- 1). หูหนวก คือผู้ที่สูญเสียการได้ยินจนไม่สามารถฟังเสียงต่างๆ ได้ ไม่ว่าจะใช้เครื่องช่วยฟัง (hearing aids) หรือไม่ก็ตาม จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้สูญเสียโอกาสในการรับรู้ภาษา และ
- 2). หูตึง คือผู้ที่สามารถได้ยินเสียงอยู่บ้าง ซึ่งอาจจะใช้เครื่องช่วยฟังหรือไม่ก็ตาม การใช้เครื่องช่วยฟังจะทำให้การรับรู้ภาษาได้ดีขึ้น

ผดุง อารยะวิญญู (2533: 11) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยิน ซึ่งอาจจะเป็นเด็กหูตึง หรือเด็กหูหนวกก็ได้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534: 13) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยินไม่สามารถรับฟังเสียงได้ เช่นคนปกติ มีปัญหาในการพูด แบ่งตามระดับการได้ยินออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. เด็กหูตึง หมายถึง เด็กที่มีการได้ยินเหลืออยู่บ้าง สามารถได้ยินเสียงได้ไม่ว่าจะใส่เครื่องช่วยฟัง หรือไม่ก็ตาม
2. เด็กหูหนวก หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยินมาก ตั้งแต่ 90 dB ขึ้นไป ไม่ได้ยินเสียงพูดต่างๆ อาจรับรู้เสียงบางเสียงจากการสั่นสะเทือน

ดังนั้น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยิน ซึ่งประกอบด้วยเด็กหูหนวก คือเด็กที่ไม่สามารถรับรู้ภาษาได้จากการฟังหรือใช้เครื่องช่วยฟัง และเด็กหูตึง คือผู้ที่สามารถรับรู้ภาษาได้จากการฟังและการใช้เครื่องช่วยฟังจะทำให้เด็กหูตึงสามารถรับรู้ภาษาพูดได้มากขึ้น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมักประสบปัญหาด้านการสื่อความหมายกับคนปกติ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้ภาษามือ หรือใช้ภาษามือประกอบการพูดในการสื่อความหมาย

ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

โดยปกติคนที่ประสาทหูเสีย จะไม่สามารถได้ยินคำพูดและเสียงต่างๆ ได้ เมื่อขาดการได้ยินก็ย่อมขาดภาษาที่จะใช้ติดต่อกับบุคคลทั่วไป เด็กที่จะพูดได้ต้องได้ยินเสียงก่อน แล้วเลียนเสียงหรือคำพูดที่ตนได้ยิน คนที่ประสาทหูไม่ทำงานปกติโดยทั่วไปมีอยู่ 2 ประเภท คือผู้ที่หูหนวกมาแต่กำเนิดกับผู้ที่เกิดมาปกติ แต่เกิดหูหนวกภายหลัง อันเนื่องจากเจ็บไขว้ หรืออุบัติเหตุบางประการ เด็กหูหนวกมีปัญหาต่างๆ หลายอย่างด้วยกัน เช่น ปัญหาด้านภาษา อารมณ์ และสังคม ตลอดจนบุคลิกภาพของเด็ก ดังที่ วารี ภิระจิตร (2537: 47-48) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. เด็กหูหนวกจะมีปัญหาทางภาษามาก เพราะขาดการสื่อความหมายด้านภาษาพูด ต้องใช้มือแทนภาษาพูด เวลาพูดเสียงจะเพี้ยน ทำให้ติดต่อกับบุคคลอื่นได้น้อย คนหูหนวกมักเขียนหนังสือผิด เขียนกลับคำ รู้คำศัพท์น้อย การใช้ภาษาเขียนผิดพลาด
2. เด็กหูหนวกจะมีปัญหาด้านอารมณ์ เพราะสาเหตุของภาษาทำให้การสื่อความทำความเข้าใจเป็นไปได้ยากลำบาก ถ้าหากไปอยู่ในสังคมที่ไม่เป็นที่ยอมรับแล้ว ก็ย่อมเพิ่มปัญหามากขึ้น ทำให้เด็กสุขภาพจิตเสื่อม มีปมด้อยทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจ ก่อให้เกิดปัญหาทางอารมณ์ได้ เช่น โกรธง่าย เอาแต่ใจตนเอง ขี้ระแวง ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีความหนักแน่นอดทนต่อการทำงาน หนึ่งงานหนัก เป็นต้น
3. เด็กหูหนวกจะมีปัญหาด้านครอบครัว หากครอบครัวของเด็กหูหนวกไม่ยอมรับ เด็กขาดความรักความเข้าใจ ขาดความอบอุ่นทางใจ มีความทุกข์เพราะความน้อยเนื้อต่ำใจแล้วย่อมก่อให้เกิดปัญหาฝังจิตใจของเด็กมาก เพราะไม่สามารถระบายออกกับใครได้ อันเนื่องมาจากความบกพร่องในการสื่อความหมายทางการพูด
4. เด็กหูหนวกจะมีปัญหาด้านสังคม ถ้าหากอยู่ในสังคมที่ไม่ยอมรับ รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ขาดความเข้าใจ มักถูกกลั่นแกล้ง ล้อเลียน ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กหูหนวกเกิดความคับข้องใจ น้อยเนื้อต่ำใจ และบางครั้งอาจตกเป็นเครื่องมือของพวกมิจฉาชีพ กลายเป็น

อาชญากร บางรายถูกล่อลวงให้ค้าประเวณี ติดยาเสพติด และการพนัน เป็นต้น

5. เด็กหูหนวกจะมีปัญหาด้านความมืด เพราะเด็กหูหนวกจะใช้ตาแทนการฟังเสียงต่างๆ ถ้าขาดแสงสว่าง ก็ขาดการมองเห็น จะไม่สามารถสื่อความหมายได้
6. เด็กหูหนวกจะมีปัญหาด้านการประกอบอาชีพ บุคคลที่หูหนวกจะเสียสิทธิในการอาชีพไม่เท่าเทียมกับคนปกติ

จะเห็นได้ว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นบุคคลด้อยโอกาสทางสังคม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้สามารถฟื้นฟูสมรรถภาพของตนเองจนสามารถพัฒนาตนเองและอยู่ร่วมกับคนปกติในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่ง ของสังคม และวิธีการที่จะความช่วยเหลือและฟื้นฟูสมรรถภาพแบบยั่งยืนได้นั้น ก็คือการให้ได้รับการศึกษาเท่าที่สภาพความความบกพร่องของแต่ละบุคคลจะเอื้ออำนวย

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กหูหนวกหรือเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ในระยะแรกมักเป็นเรื่องของการกุศล คือช่วยเหลือกันเท่าที่จะพอทำได้และขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิดของแต่ละคน ต่อมาเริ่มเห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้น เพื่อให้เด็กที่จะสามารถช่วยเหลือตนเองในโอกาสต่อไป แต่ก็ยังไม่เป็นผล จึงมีความมุ่งเน้นที่ความสำเร็จแต่ละบุคคล โดยการให้การศึกษาพิเศษเฉพาะคือตั้งโรงเรียนการศึกษาพิเศษโดยเฉพาะ มีการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความพิการแต่ละระดับ (จุฑามาศ ศรีจามร, 2535: 24)

ความเป็นมาของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในประเทศไทยได้ดำเนินการโดย กระทรวงศึกษาธิการ แผนกการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา ได้มอบหมายให้ ม.ร.ว. เสริมศรี เกษมศรี ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททางการสอนคนหูหนวก จากประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นครูใหญ่และผู้สอนคนแรกของโรงเรียนคนหูหนวก เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2494 ในโอกาสฉลองครบรอบปีแห่งปฏิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ โดยเริ่มที่ห้องเรียนห้องหนึ่งของโรงเรียนเทศบาล 17 (วัดโสมนัสวิหาร) จังหวัดพระนคร

ต่อมาปี พ.ศ.2496 มีจำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้น ทำให้จำนวนห้องเรียนซึ่งมีเพียงห้องเดียวสำหรับเด็กอนุบาลในโรงเรียนวัดโสมนัสวิหารนี้คับแคบลง คุณหญิงโตะ นเรนดีบัญชากิจ ได้มีจิตศรัทธาบริจาคที่ดิน จำนวน 5 ไร่ 1 งาน 53 ตารางวา ณ ถนนพระราม 5 อำเภอดุสิต จังหวัดพระนคร รวมทั้งตัวอาคารให้เป็นที่ตั้งของโรงเรียนสอนคนหูหนวกแห่งแรกของประเทศไทย แทนสถานที่เดิมที่คับแคบ เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2496 โรงเรียนใหม่มีนักเรียน 43 คน และครู 7 คน โดยใช้ชื่อโรงเรียนว่า "โรงเรียนสอนคนหูหนวกดุสิต" ต่อมา ในปี พ.ศ.2518 กระทรวงศึกษาธิการ ได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนเศรษฐเสถียร ชื่อนี้ได้มาจากสองนามสกุลรวมกัน คือ "เศรษฐบุตร" ซึ่งเป็นนามสกุลของพระยานเรนดีบัญชากิจ ผู้สามี กับนามสกุลเดิมของคุณหญิงโตะ คือ "โชติกเสถียร" โรงเรียนเศรษฐเสถียรได้รับการช่วยเหลือจากมูลนิธิเศรษฐเสถียรร่วมกับงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการ (สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2537:2-4)

เนื่องจากจำนวนเด็กหูหนวกได้เพิ่มมากขึ้นทุกปี กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ก่อตั้งโรงเรียนสอนคนหูหนวกเพิ่มอีก 1 แห่งที่ทุ่งมหาเมฆ ชื่อว่า โรงเรียนสอนคนหูหนวกทุ่งมหาเมฆ (กรมสามัญศึกษา, 2524: 76) ต่อมากระทรวงศึกษาธิการจึงได้ขยายโรงเรียนสอนคนหูหนวกไปในส่วนภูมิภาค เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่คนหูหนวกในต่างจังหวัด (สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2537: 3-4) ดังนี้คือ

ในปี พ.ศ.2511 ได้จัดตั้งโรงเรียนสอนคนหูหนวกขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ให้ชื่อว่าโรงเรียนสอนคนหูหนวกขอนแก่น ได้เปิดสอนเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2512

ปี พ.ศ.2513 เปิดโรงเรียนสอนคนหูหนวกในภาคเหนือ ที่อำเภอเมือง จังหวัดตาก ให้ชื่อว่าโรงเรียนสอนคนหูหนวกตาก และในปีเดียวกันได้เปิดโรงเรียนสอนคนหูหนวกสงขลา สำหรับสอนคนหูหนวกในภาคใต้

ปี พ.ศ.2520 มูลนิธิอนุสารสุนทร ดำริก่อตั้งโรงเรียนสอนคนหูหนวกขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ให้ชื่อว่า โรงเรียนอนุสารสุนทร 2 นับเป็นโรงเรียนสอนคนหูหนวกเอกชนแห่งแรก

ปี พ.ศ.2521 กระทรวงศึกษาธิการ โดยศาสตราจารย์นายแพทย์บุญสม มาร์ติน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีคำสั่งเปลี่ยนชื่อโรงเรียนสอนคนหูหนวกต่างๆ (ยกเว้นโรงเรียนเศรษฐเสถียร) เป็นโรงเรียน "โสตศึกษา" โรงเรียนเหล่านี้จึงมีชื่อว่า โรงเรียนโสตศึกษาตั้งแต่นั้นมา และในปีเดียวกันกระทรวงศึกษาธิการได้ตั้งโรงเรียนโสตศึกษาสำหรับเด็กหูหนวกทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพิ่มขึ้นมาอีกโรงเรียนหนึ่งที่บางแสน จังหวัดชลบุรี โดยให้ใช้ชื่อว่าโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดชลบุรี (วาริ ธีระจิตร, 2534: 6)

ต่อมาในปี พ.ศ.2522 กระทรวงศึกษาธิการได้เปิดโรงเรียนสอนเด็กหูหนวกที่มีอาคาร
เข้าชื่อน้อยอย่างอื่นฯ ด้วย โดยเปิดที่บริเวณวัดจำปา เขตตลิ่งชัน ใช้ชื่อว่า โรงเรียนโสตศึกษา
วัดจำปา ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น "โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนนทบุรี" (กรมสามัญศึกษา, 2524: 76)

ปี พ.ศ.2533 เปิดโรงเรียนสอนเด็กหูหนวกเพิ่มขึ้นในภาคใต้ ที่อำเภอทุ่งสง จังหวัด
นครศรีธรรมราช โดยใช้ชื่อว่า โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช (กรมสามัญศึกษา,
2536: 4)

และในปีการศึกษา 2536 กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายขยายบริการการศึกษา
สำหรับเด็กพิการให้ทั่วถึง และได้สั่งการให้โรงเรียนที่เปิดใหม่เหล่านี้รับเด็กพิการทุกประเภท
เข้าเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2537: 14) โดยได้จัดตั้งโรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์
ที่อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และโรงเรียนการศึกษาพิเศษสุรินทร์ ที่อำเภอ
ปราสาท จังหวัดสุรินทร์

ต่อมาในปีการศึกษา 2537 ได้เปิดโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
เพิ่มอีก 2 แห่ง และใช้คำว่า "การศึกษาพิเศษ" หน้าชื่อโรงเรียน คือ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ
พิษณุโลก และโรงเรียนการศึกษาพิเศษมุกดาหาร ในปัจจุบันมีโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอน
สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องจำนวน 13 โรงเรียน (กองการศึกษาพิเศษ, 2537: 4) ได้แก่

1. โรงเรียนเศรษฐเสถียร จ.กรุงเทพมหานคร
2. โรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ จ.กรุงเทพมหานคร
3. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น จ.ขอนแก่น
4. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดตาก จ.ตาก
5. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสงขลา จ.สงขลา
6. โรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร จ.เชียงใหม่
7. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดชลบุรี จ.ชลบุรี
8. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนนทบุรี จ.นนทบุรี
9. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช จ.นครศรีธรรมราช
10. โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ จ.ชุมพร
11. โรงเรียนการศึกษาพิเศษสุรินทร์ จ.สุรินทร์
12. โรงเรียนการศึกษาพิเศษพิษณุโลก จ.พิษณุโลก
13. โรงเรียนการศึกษาพิเศษมุกดาหาร จ.มุกดาหาร

ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จัดเป็นการจัดการศึกษาพิเศษประเภทหนึ่ง ที่ได้รับความสนใจจากทั้งภาครัฐ เอกชน และหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ อันเป็นผลให้การจัดการศึกษาสำหรับเด็กประเภทนี้พัฒนาขึ้นมาตามลำดับ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือให้เด็กประเภทนี้ช่วยตนเองได้มากที่สุด จะได้ไม่เป็นภาระของสังคม ดังที่ Bowlay (อ้างถึงใน กาญจนา ตันตินันท์, 2514:5) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ไว้ดังนี้

1. เพื่อเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทางสังคม สามารถมีเพื่อนได้ทั้งคนหูหนวก และคนปกติ
2. ฝึกทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตให้แก่คนหูหนวก
3. ให้คนหูหนวกสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างปกติสุข
4. เพื่อให้คนหูหนวกเข้าใจสื่อมวลชนต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ฯลฯ
5. สามารถติดต่อกับสังคมคนทั่วไป โดยการใช้ภาษาทั้งภาษาพูด

และภาษาเขียน

แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

การจัดการเรียนการสอนเริ่มแรกของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษามือเพียงอย่างเดียว จนกระทั่งปี พ.ศ. 2512 กรมการฝึกหัดครูได้เริ่มโครงการฝึกและอบรมครูเพื่อการศึกษาพิเศษขึ้น และได้มอบหมายให้โรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ วิทยาลัยครูสวนดุสิตเป็นผู้ดำเนินโครงการ เพื่อเป็นการสาธิตการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยเน้นการสอนพูดและการอ่านริมฝีปากเป็นหลักในการสอน ทำให้เกิดแนวโน้มให้มีการเน้นเรื่องการสอนพูดและการอ่านริมฝีปากมากขึ้น ในการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาและสามารถปรับตัวอยู่ได้พอสมควรกับสังคมของคนปกติ ดังนั้นโรงเรียนอนุบาลละอออุทิศจึงประสานงานกับโรงเรียนญาไทในการจัดให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ที่มีความสามารถในการพูดและอ่านริมฝีปาก ได้เรียนร่วมในชั้นประถมศึกษา กับเด็กปกติ เมื่อปีการศึกษา 2515 เป็นต้นมา และแนะนำให้เด็กที่สามารถพูดและอ่านริมฝีปากได้เก่งเข้าเรียนในโรงเรียนปกติอื่นๆ ด้วย

อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินนับเป็นเทคนิคขั้นสูง การสอนเด็กประเภทนี้มีความลำบากมากกว่าเด็กผิดปกติประเภทอื่นๆ ทั้งนี้เพราะ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีข้อเสียเปรียบทางภาษา ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งในการเรียนแต่ถูกจำกัด การเรียนของเด็กและการสอนของครู เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในด้านต่างๆ ก็ถูกจำกัดไปด้วย

นอกจากนี้ นักการศึกษาพิเศษได้เสนอแนะเกี่ยวกับหลักการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ในต่างทัศนะที่น่าสนใจ ดังนี้

วิทยาลัยครูสวนดุสิต (2520 : 23) ได้ให้หลักการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไว้ดังนี้

1. เริ่มตั้งแต่อายุน้อยทันทีที่ทราบว่าเด็กมีความบกพร่องทางการได้ยิน
2. สอนอย่างเอาใจใส่ใกล้ชิด
3. ครูผู้สอนต้องมีความชำนาญ โดยได้รับการศึกษาและฝึกฝนมาทางนี้

โดยเฉพาะ

4. สร้างบรรยากาศในการพูดอยู่เสมอ ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน
5. มุ่งการพัฒนาความรู้ทางภาษาและความสามารถในการที่จะติดต่อสื่อ

ความหมายกับคนอื่นได้โดยการสอนภาษารวม (total communication) (สำหรับเด็กหูหนวก)

ประจวบจิต โพรสิสาร (2526 : 81) เสนอว่าปัจจัยที่จะต้องพิจารณาในการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินนั้น ได้แก่

1. การสูญเสียการได้ยินของเด็กแต่ละคนเป็นอย่างไร
2. การได้ยินที่ยังหลงเหลืออยู่มากหรือไม่
3. มีนิสัยรักการพูดเพียงใด
4. สถิติปัญญาของเด็กอยู่ในระดับใด
5. วุฒิภาวะของเด็กแต่ละคนซึ่งไม่เท่ากันนั้นเป็นอย่างไร
6. สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะที่บ้านร่วมมือดี หรือไม่
7. วิธีการของครูใช้กับเด็กและที่แนะนำผู้ปกครอง หรือผู้ที่มีความสัมพันธ์

กับเด็กพิการ ทำอย่างไร

สำหรับหลักการและแนวโน้มนำในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มลิวัลย์ ธรรมแสง (2530 : 11) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับคนหูหนวกในสมัยก่อน มักจะจัดในรูปของการจัดตั้งโรงเรียนพิเศษเพื่อสอนคนหูหนวก ซึ่งมีการเกี่ยวข้องกับการศึกษาปกติ และชุมชนค่อนข้างน้อย สำหรับในปัจจุบันการจัดการศึกษาสำหรับคนหูหนวกมีแนวโน้มเปลี่ยนเป็นการเรียนร่วมกับเด็กปกติมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป การจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินให้สามารถพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะในด้านภาษา ซึ่งเป็นทางเดียวที่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตนเองให้บุคคลอื่นได้รับรู้ จึงอาจกล่าวได้ว่า ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อความหมายระหว่างกันที่ดีที่สุดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน การจัดการศึกษาสำหรับเด็กประเภทนี้ ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการวางแผน การจัดบริการการศึกษา ควรมีความเข้าใจปรัชญาการศึกษาพิเศษเป็นอย่างดี ทั้งนี้ เพื่อจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวินิจฉัยและบรรจุเด็กที่สูญเสียการได้ยินในระดับที่แตกต่างกันได้ถูกต้อง เด็กที่สูญเสียการได้ยินค่อนข้างรุนแรงควรจะได้เข้ารับการศึกษานในโรงเรียนการศึกษาพิเศษเฉพาะ ส่วนเด็กที่สูญเสียการได้ยินในระดับที่ไม่รุนแรงมากนัก อาจจะเหมาะสมที่จะได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การจัดเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเพื่อให้ได้รับการศึกษาในรูปแบบใดนั้น นอกจากระดับการสูญเสียการได้ยินจะเป็นองค์ประกอบสำคัญแล้ว มลิวัลย์ ธรรมแสง (2530: 12) ได้แนะนำไว้ว่า ควรจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมหลายประการ เช่น สภาพความสามารถของเด็กแต่ละคน ความสมัครใจของเด็กและผู้ปกครอง ความพร้อมของสถานศึกษาในด้านการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กหูหนวก ในด้านการรับภาษาและความรู้ซึ่งจำกัด เนื่องจากเด็กไม่สามารถรับข่าวสารทางด้านประสาทการรับฟังได้ วิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับความสามารถและข้อจำกัดของเด็กแต่ละคน

หลักสูตรและการสอน

การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน แม้ว่าจะมีความแตกต่างและสลับซับซ้อนกว่าการสอนเด็กปกติทั่วไป ทั้งในด้านเทคนิคและกลวิธีการสอน ขบวนการ เนื้อหาวิชา เครื่องมือและอุปกรณ์การสอน เป็นต้น สำหรับในด้านการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ผดุง อารยะวิญญู (2533: 15-16) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ควรเป็นหลักสูตรที่ครอบคลุมไปถึงการฝึกฟัง การฝึกสายตา การฝึกทักษะทางการพูด การฝึกทักษะทางภาษา การฝึกทักษะดังกล่าวควรกระทำเป็นขั้นตอนตามลำดับความยากง่าย ส่วนเนื้อหาวิชา เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ ควรครอบคลุมเนื้อหาที่ใกล้เคียงกับเด็กปกติ แต่วิธีสอน ตลอดจนเครื่องมืออุปกรณ์อื่นจำเป็นอาจแตกต่างกันไป หรือเพิ่มเติมไปจากที่มีใช้สำหรับเด็กปกติ ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการพิเศษของเด็กประเภทนี้

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กหูตึง ควรมีลักษณะแตกต่างไปจากการศึกษาของเด็กหูหนวก การจัดบริการทางการศึกษาแก่เด็กหูตึง ควรมุ่งเตรียมเด็กเพื่อให้มีความพร้อมเพื่อการเรียนร่วม หรือเด็กที่เรียนร่วมอยู่แล้วก็ควรได้รับการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้เด็กได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนร่วม ดังนั้นหลักสูตรจึงควรเน้นการฝึกฟัง การแก้ไขการพูด การอ่านคำพูด การฝึกภาษา และการเรียนวิชาอื่นๆ ควบคู่กันไป สำหรับเด็กหูตึงที่เรียนในชั้นพิเศษนั้น ควรเน้นทักษะในการสื่อความหมายควบคู่ไปกับด้านวิชาการ ในทำนองเดียวกันหลักสูตรควรเน้นเกี่ยวกับการฝึกฟัง การแก้ไขการพูด การอ่านคำพูดโดยใช้เนื้อหาจากวิชาอื่นๆ ที่มีสอนในโรงเรียน

สำหรับเด็กหูหนวกนั้น ทางกระทรวงศึกษาธิการจะต้องเป็นผู้กำหนดวิธีการสื่อสารว่าจะใช้ภาษามืออย่างเดียว หรือจะใช้วิธีการสื่อสารรวม ในขณะเดียวกันเด็กทุกคนควรมีโอกาสเรียนรู้และฝึกพูด เด็กทุกคนไม่ว่าจะเป็นเด็กหูตึงหรือหูหนวก ควรมีเครื่องช่วยฟังและได้รับการฝึกพูด การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการพูดโดยใช้เครื่องมือทางโสตสัมผัสวิทยา

นอกจากนี้ การกำหนดหลักสูตรด้านวิชาชีพและอาชีวศึกษา ก็เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ โดยการฝึกอาชีพเบื้องต้น อาจจัดเป็นวิชาบังคับ หรือเปิดเป็นวิชาเลือกให้เด็กได้เรียนก็ได้ หรืออาจมีทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือกก็ได้ทั้งสองอย่าง

ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินนั้น การจัดโปรแกรมการศึกษาหรือโครงการศึกษา นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ซึ่งวิทยาลัยครูสวนดุสิต (2520: 25-26) ได้เสนอแนะไว้ว่า โปรแกรมการศึกษา หรือโครงการศึกษาที่ดีสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินนั้น จะต้อง

1. มีครู ผู้มีความรู้ความสามารถและความเข้าใจในการสอน
2. เน้นพัฒนาการทางภาษาและการพูด
3. มีหลักสูตรที่อาศัยพื้นฐานของหลักสูตรสำหรับเด็กปกติ
4. ใช้คำศัพท์จากประสบการณ์และการใช้หนังสือแบบเรียน
5. ขึ้นเรียนร่วมอยู่ในโรงเรียนสามัญ
6. ให้โอกาสเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้อยู่ร่วมกับเด็กปกติ

มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้

7. มีการสอนที่ยืดหยุ่นได้ตามระดับความสามารถของเด็กแต่ละคน
8. มีสภาพแวดล้อมที่ให้เด็กได้พัฒนาความเป็นตนเองและ

ความเป็นอิสระแก่ตนเอง

9. มีโครงการฝึกอาชีพเด็กแต่ละคนตามความถนัดและความสามารถ
10. เคารพในหลักการที่ว่า ความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน

จะช่วยให้การศึกษาแก่เด็กมีผลสำเร็จตามหลักความจริงที่ว่า การเรียนรู้ของเด็กส่วนใหญ่เกิดขึ้นนอกโรงเรียน

วิธีการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

การให้การศึกษาแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นมาก เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนาตนเองตามกำลังความสามารถของตน การศึกษายังเป็นพื้นฐานในการปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีอาชีพที่จะช่วยให้มีรายได้เลี้ยงตนเอง

วิธีการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีนักการศึกษาพิเศษแบ่งวิธีการสอนไว้หลายวิธี ดังนี้

วารี ธีระจิตร (2537: 49) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไว้ 2 วิธี คือ

1. วิธีสอนแบบใช้ภาษามือแทนสัญลักษณ์ และแทนความหมายของภาษา (Manual Method)
2. วิธีสอนพูดด้วยภาษาพูด (Oral Method)

Robert & Sanderson (อ้างถึงใน วารี ธีระจิตร, 2537: 50-56) ได้จัดประเภทการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไว้ 5 วิธี คือ

1. วิธีสอนพูด (Oral Method) เป็นวิธีการสอนที่ยึดหลักที่ว่า ให้ผู้สอนพูดกับเด็กมากที่สุด ให้เด็กเห็นความสำคัญของการพูด ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการพูดได้แก่ การดู คือ โดยการอ่านริมฝีปากของผู้พูดด้วยเป็นสิ่งสำคัญ
2. วิธีสอนแบบรวม (Combined Method) หมายถึงวิธีสอนที่ใช้การพูดภาษามือ การอ่านริมฝีปาก การใช้เครื่องช่วยฟังและการเขียนกระดานดำประกอบกันไปขณะสอน
3. วิธีสอนต่างวิธี สอนพร้อมๆ กันสลับกันไป (Smultaneous Method) คือการใช้การพูด มือสะกดหรือภาษามือ การใช้เครื่องช่วยฟัง และการเขียนกระดานดำ การสะกดนิ้วมือ (finger spelling) เป็นการสื่อความหมายทางภาษาย่างหนึ่ง โดยมีการกำหนดตำแหน่งของนิ้วมือแทนตัวอักษรที่มีอยู่ในภาษาเขียนธรรมดา ทั้งสระ พยัญชนะและวรรณยุกต์
4. วิธีสอนแบบรวมหลายวิธี (Combined System) คือการสอนที่ใช้การสอนพูด การใช้เครื่องช่วยฟัง ภาษามือ การสะกดนิ้วมือ และการเขียนกระดานดำ โดยใช้การสอนพูดสลับกับการสอนด้วยภาษามือ สะกดนิ้วมือและการเขียนกระดานดำ
5. วิธีสอนแบบระบรวม (Total Communication) คือการสอนฝึกการฟัง (Auditory Training) ฝึกการอ่านคำพูด (Speech Reading) ฝึกการอ่าน (Reading) ฝึกการเขียน (Writing) ภาษามือ (Sign Language) การสะกดนิ้วมือ (Finger Spelling) และการสังเกตท่าทาง (Gesture) วิธีสอนนี้เป็นวิธีสอนโดยการรวมเอาวิธีการติดต่อสื่อความหมายทุกประเภท เข้ามารวมไว้อย่างครบถ้วน ซึ่งนับว่าเป็นวิธีสอนที่มีประสิทธิภาพที่สุดในปัจจุบันนี้ ที่จะช่วยเพิ่มพูนความสามารถในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนหูหนวกกับบุคคลอื่นในสังคมได้เป็นอย่างดี

วิธีสื่อความหมาย

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีปัญหาในการสื่อความหมายไม่ว่าเป็นการสื่อความหมายระหว่างเด็กที่มีความบกพร่องด้วยกันเอง หรือการสื่อความหมายระหว่างเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินกับเด็กปกติ จึงมีผู้คิดค้นวิธีสื่อความหมายขึ้นเพื่อให้เด็กประเภทนี้สามารถสื่อสารได้ วิธีสื่อสารที่ใช้กันอยู่แพร่หลาย(ผดุง อารยะวิญญู, 2533: 25-29) มีดังนี้

1. การพูด (Speech) ใช้ได้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไม่มากนัก เหมาะสำหรับเด็กหูตึงเล็กน้อยไปถึงหูตึงปานกลาง
2. ภาษามือ (sign language) เหมาะสำหรับเด็กที่สูญเสียการได้ยินมากหรือหูหนวก เด็กเหล่านี้ไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ด้วยการพูด จึงใช้ภาษามือแทน ผู้ที่จะเข้าใจภาษามือได้ต้องมีความรู้เกี่ยวกับภาษามือ ซึ่งถือเป็นระบบการสื่อสารอย่างหนึ่งของคนหูหนวก โดยการใช้มือทั้งสองข้างแสดงท่าทาง หรือแสดงการวางมือในตำแหน่งต่างๆ กัน แต่ละท่า หรือตำแหน่งของมือจะมีความหมายต่างกันไปตามระบบของภาษา
3. การสะกดตัวอักษรด้วยนิ้วมือ (finger spelling) เป็นระบบการสื่อสารอย่างหนึ่งของคนหูหนวก ท่ามือแต่ละท่ามีความหมายเท่ากับตัวอักษร 1 ตัว การสะกดนิ้วมือส่วนมากใช้สำหรับสะกดคำที่ไม่มีในภาษามือ เช่น ชื่อคน ชื่อสถานที่ เป็นต้น
4. การอ่านริมฝีปาก (lipreading) หมายถึงการที่ผู้ฟัง พยายามเดาคำพูด โดยการสังเกตจากลักษณะการเคลื่อนไหวริมฝีปากของผู้พูด เพื่อให้เข้าใจความหมายตรงกันในเรื่องที่ผู้พูดกล่าวถึง ในบางครั้งอาจต้องสังเกตลักษณะสีหน้าท่าทาง ตลอดจนการเคลื่อนไหวมือเท้า และลำตัวของผู้พูดด้วย
5. ท่าแนะคำพูด (cued speech) เป็นระบบการสื่อสารอย่างหนึ่งของคนหูหนวก โดยผู้พูดแสดงท่ามือในลักษณะต่างๆ ประกอบคำพูด เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายของการพูดได้ดียิ่งขึ้น ท่ามือที่ใช้ถูกกำหนดไว้อย่างเป็นระบบ แต่ละท่ามีความหมายเฉพาะ
6. การสื่อสารรวม (total communication) เป็นระบบการสื่อสารที่ใช้วิธีการสื่อสารหลายวิธีรวมกันกับคำพูด หรือใช้วิธีพูดรวมกับภาษามือและภาษาท่าทางอื่นๆ ซึ่งผู้พูดจะพูดและใช้ภาษามือไปพร้อมกับการพูด และในขณะเดียวกันก็อาจแสดงความรู้สึกออกทางสีหน้าและใช้ท่าทางอื่นๆ ประกอบ

การสื่อความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินนั้น จะเลือกใช้วิธีการได้
 อย่างเหมาะสมนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพความบกพร่องเป็นสำคัญ บุคคลที่สูญเสียการได้ยินแตกต่างกัน
 ย่อมมีวิธีการสื่อสารที่ต่างกันไป อย่างไรก็ตามวิธีการสื่อสารรวม นับเป็นวิธีการที่นิยมใช้กันมาก
 โดยเฉพาะในโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

บริการพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

Dunn (1973: 7-8) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดบริการการศึกษาพิเศษนั้น ประกอบด้วย
 การจัดใน 4 ด้าน คือ

1. นักการศึกษาพิเศษที่ได้รับการฝึกฝนทางวิชาชีพเป็นพิเศษ ซึ่งรวมถึงครูที่ปรึกษา
 นักการศึกษาทางศึกษาศาสตร์ และผู้บริหารซึ่งมีความสามารถพิเศษในการให้บริการแก่เด็กพิเศษ
 ประเภทหนึ่ง หรือมากกว่านั้น นอกเหนือไปจากเด็กที่อยู่ในชั้นเรียนปกติสอนอยู่ทั่วไป บริการ
 ดังกล่าวอาจให้แก่เด็กพิเศษโดยตรง หรือทางอ้อมก็ได้
2. เนื้อหาหลักสูตรพิเศษ เด็กพิเศษจำนวนมากต้องการหลักสูตรที่แตกต่างจาก
 เนื้อหาที่สอนกันในโรงเรียนปกติ เช่น การอ่านปากเด็กหูหนวกและอักษรเบรลล์สำหรับเด็กตามบอด
 เป็นต้น
3. ระเบียบวิธีพิเศษ เด็กพิเศษบางคนจะเรียนได้ดีขึ้น เมื่อใช้วิธีการสอนบาง
 อย่าง แม้ว่าเทคนิคการสอนเฉพาะที่สร้างและใช้ได้ผลจริงๆ จะยังไม่มากนัก เช่น การใช้เทคนิค
 การปรับพฤติกรรมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ระดับรุนแรง เป็นต้น
4. อุปกรณ์การสอนพิเศษ ซึ่งรวมถึงเครื่องพิมพ์ดีดไฟฟ้าที่ออกแบบเป็นพิเศษสำหรับ
 เด็กสมองเป็นอัมพาต (Cerebral palsied) ที่ควบคุมกล้ามเนื้อไม่ได้ อักษรเบรลล์และหนังสือ
 ที่มีตัวอักษรขนาดใหญ่สำหรับผู้ที่มีความจำกัดในการมองเห็น อุปกรณ์การสอนที่เน้นหนักการสืบเสาะ
 สำหรับเด็กที่มีความเป็นเลิศ และอุปกรณ์การเรียนแบบโปรแกรมสำหรับเด็กปัญญาอ่อนที่จำเป็นต้อง
 ต้องปรับเนื้อหาการเรียนรู้อ่อนเป็นขั้นเล็กๆ มากกว่าปกติ ฯลฯ

สำหรับการจัดบริการพิเศษให้สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินนั้น เป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้น โรงเรียนควรจัดให้มีบริการพิเศษเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและเสริมความสามารถของเด็ก ได้แก่

ห้องเรียน

การจัดห้องเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ควรเป็นห้องเรียนธรรมดาก็ได้ แต่หากเป็นห้องเรียนที่ต้องใช้เครื่องช่วยฟังส่วนบุคคล ควรจัดเป็นห้องที่ใช้เครื่องประเภทลูป (Loop) ห้องนั้นจึงควรเป็นห้องที่ห่างไกลจากเสียงรบกวน

ห้องฝึกพูด

การฝึกพูดนับเป็นการจัดบริการที่สำคัญที่สุดสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เพราะเด็กจะได้ใช้บริการฝึกพูด การออกเสียง แก้ไขภาษาให้ถูกต้อง ห้องฝึกพูด ควรมีอุปกรณ์สำคัญ ได้แก่ กระจกเงาสำหรับฝึกอ่านริมฝีปากและฝึกพูด เครื่องบันทึกเสียงเพื่อฝึกพูด เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ นอกจากนี้ควรมีอุปกรณ์อื่นสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน คือ เครื่องขยายเสียงระบบลูป (Loop) สำหรับสอนพูด ใช้ฝึกพูดแบบเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล ใช้ได้เฉพาะเมื่อเด็กอยู่ในห้องที่มีอุปกรณ์เท่านั้น หรือใช้เครื่องที่มีกำลังขยายสูงกว่าและใช้เป็นอุปกรณ์ในการพูดเป็นรายบุคคลได้ด้วย ซึ่งใช้ได้ทุกสถานที่ทั้งภายในห้องและภายนอกห้องฝึกพูด เครื่องบันทึกเสียงเป็นภาพคลื่นเสียง เครื่องตรวจสอบกำลังแบตเตอรี่ เป็นต้น

ห้องเสริมวิชาการ

การเสริมวิชาการควรจัดให้มีห้องเฉพาะขึ้น และควรให้อยู่ติดกับห้องฝึกพูด เพื่อจะได้มีวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือพิเศษ ที่ดัดแปลงให้เหมาะสมกับความต้องการของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งจำเป็นต้องใช้ในการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ คำนวณและทำกิจกรรม การเสริมวิชาการนี้จะช่วยทำให้นักเรียนที่เรียนไม่ทันเพื่อนได้รับความเอาใจใส่และช่วยเหลือจากครู เป็นพิเศษตามความต้องการของเด็กอย่างสม่ำเสมอ เช่น ฝึกฟังเสียงพูด แก้ไขการออกเสียง อ่านปากเพิ่มพูนคำศัพท์ หรือเสริมบางวิชา

การฝึกอาชีพ

การจัดบริการการฝึกอาชีพ นับว่าเป็นบริการที่สำคัญเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสฝึกทักษะขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และเป็นแนวทางการฝึกอาชีพในระดับสูงต่อไป การฝึกอาชีพอาจทำได้หลายลักษณะ เช่น งานช่าง งานประดิษฐ์ ทำสวน เย็บปักถักร้อย เป็นต้น

บุคลากรที่เกี่ยวข้อง

บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จะต้องเป็นผู้มีความรู้และเทคนิคกลวิธีการสอนเป็นอย่างดี ส่วนหน้าที่โดยทั่วไปมีความคล้ายคลึงกับบุคลากรทางการศึกษาพิเศษ ซึ่งบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษาพิเศษ ครูการศึกษาพิเศษ และผู้ชำนาญด้านเด็กพิเศษ เช่น แพทย์ นักโสตสัมผัส นักแก้ไขการพูด นักตรวจการได้ยิน เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาพิเศษ หรือการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีจำนวนไม่มากนัก สำหรับงานวิจัยด้านการบริหารการศึกษาพิเศษ ผดุง อารยะวิญญู (2530: 23-26) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของระบบบริหารโรงเรียนการศึกษาพิเศษในประเทศไทย มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะระบบบริหารโรงเรียนการศึกษาพิเศษในประเทศไทย ตลอดจนศึกษาถึงประสิทธิภาพของระบบบริหารในโรงเรียนการศึกษาพิเศษตามทฤษฎีการบริหารของ Rensis Likert กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาประกอบด้วยครูใหญ่ของโรงเรียนการศึกษาพิเศษทั้ง 11 แห่งในประเทศไทย และครูจากโรงเรียนดังกล่าวจำนวน 110 คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนการศึกษาพิเศษในประเทศไทยส่วนใหญ่มีการบริหารในระบบ 3 (Consultative Model) เป็นระบบกึ่งประชาธิปไตยในระบบนี้ผู้บริหารให้อำนาจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชามากขึ้น ผู้ร่วมงานมีบทบาทในการควบคุมงานมากขึ้น
2. ระบบบริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการบริหาร
3. ระดับการศึกษาของผู้บริหารไม่มีความสัมพันธ์กับระบบบริหารในโรงเรียน
4. ครูใหญ่และครูน้อยมีทัศนะต่อระบบการบริหารของโรงเรียนที่แตกต่างกัน

5. โรงเรียนที่มีครูใหญ่เป็นชายและโรงเรียนที่มีครูใหญ่เป็นหญิงมีระบบการบริหารที่ไม่แตกต่างกัน
6. โรงเรียนสำหรับเด็กพิเศษแต่ละประเภท (โรงเรียนโสตศึกษา โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนสำหรับเด็กปัญญาอ่อน ฯลฯ) มีระบบการบริหารที่ไม่แตกต่างกัน
7. โรงเรียนการศึกษาพิเศษในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดมีระบบการบริหารที่ไม่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อภิปรายเกี่ยวกับข้อค้นพบในประเด็น ระดับการศึกษาของผู้บริหารไม่มีความสัมพันธ์กับระบบการบริหารโรงเรียน กล่าวคือ ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างไปจากผู้บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิปริญญาตรี หรือต่ำกว่า ผลการวิจัยอาจแตกต่างไปจากความคาดหวังของนักการศึกษาหลายคน เพราะคนเป็นจำนวนมากมีความเชื่อว่า ผู้ที่เรียนสูง มีปริญญามากมายมักเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพกว่าผู้ที่เรียนน้อยกว่า ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้มิได้เป็นเช่นนั้น

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีดังนี้

เพ็ญแข งามเนตร (2501: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาของคนหูหนวกในประเทศไทย มีความมุ่งหมายเพื่อทราบสาเหตุที่ทำให้คนหูหนวก การจัดการศึกษาแก่คนหูหนวก ผลที่ได้จากการศึกษาทราบว่า ต้นเหตุที่ทำให้เกิดหูหนวกมีหลายประการ เช่น เนื่องมาจากกาเจ็บไข้ จากพันธุกรรม หรือเป็นมาแต่กำเนิด เป็นต้น

ในด้านการศึกษาของคนหูหนวก โรงเรียนจะต้องใช้เทคนิคในการสอนที่แตกต่างจากการสอนในโรงเรียนปกติ และจะต้องจัดโรงเรียนสอนคนหูหนวกต่างหาก

ผู้วิจัยให้ข้อเสนอแนะว่า การสร้างอาคารเรียน หอนอน ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน การขยายโรงเรียนประเภทนี้ไปตามต่างจังหวัดด้วย และการฝึกหัดครูควรเปิดการอบรม หรือเปิดหลักสูตรวิชาแขนงนี้ในโรงเรียนฝึกหัดครู มีความรู้สำหรับคนหูหนวก

กมลลา ไกรฤกษ์ (2509: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการให้การศึกษแก่คนหูหนวก ได้เสนอความคิดเห็นว่า การช่วยคนหูหนวกเป็นปกติเช่นคนอื่นนั้น ทำได้โดยให้การศึกษอบรรณแก่คนหูหนวก การศึกษาที่จะให้แก่คนหูหนวกนั้นเป็นวิธีพิเศษเพราะเด็กหูหนวกขาดการได้ยินต้องได้รับการฝึกพิเศษจึงจะเรียนรู้ได้

ชลิต ทองปลิว (2510: บทคัดย่อ) วิจัยเกี่ยวกับการสอนของคนหูหนวกในประเทศไทย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการสอนคนหูหนวกในด้านวิชาที่สอน วิธีสอน การวัดผล และองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน

1. เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ชั้นประถมต้น นักเรียนควรเรียนทุกวิชา และหลักสูตรควรจัดเพื่อเด็กหูหนวกโดยเฉพาะ หรือจะใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2503 มาดัดแปลงให้เหมาะสม เนื้อหาในหลักสูตรควรมีวิชาสามัญมากกว่าวิชาชีพ ส่วนชั้นประถมปลาย ควรจะมีวิชาชีพมากกว่าวิชาสามัญ และไม่ควรรเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ควรฝึกวิชาชีพให้มาก และไม่ควรรเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์

2. เกี่ยวกับการสอน โรงเรียนยังไม่มีโครงการสอนสำหรับใช้ในโรงเรียน โดยเฉพาะ จึงทำให้การสอนของครูไม่ได้ผลสมบูรณ์ นักเรียนมีส่วนร่วมในบทเรียน หรือในการสอนของครูน้อยไป อุปกรณ์การสอนมีน้อยเกินไป เพราะทางโรงเรียนขาดวัสดุในการทำอุปกรณ์ และการวัดผลนักเรียนยังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร

3. เกี่ยวกับองค์ประกอบอื่นๆ โรงเรียนยังมิได้จัดวิชาชีพอย่างจริงจัง เพราะไม่มีโรงฝึกงาน

ด้านการศึกษาและกิจกรรมอื่นๆ ที่จะฝึกฝนให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและหมู่คณะมีน้อยไป และการติดต่อระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง เพื่อร่วมมือกันช่วยเหลือนักเรียนในด้านการเรียนและความประพฤติมีน้อย

สมพงษ์ พรหมบุรมย์ (2511: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนสอนคนหูหนวกในประเทศไทย ปีการศึกษา 2511 เพื่อทราบถึงทัศนคติของครูที่สอนในโรงเรียนสอนคนหูหนวกที่มีต่องานสอนคนหูหนวก ทัศนคติต่อหลักสูตร และวิธีการสอนในโรงเรียน และเพื่อทราบความสนใจทางการเรียนของเด็กหูหนวกที่มีต่อการเรียนวิชาต่างๆ การวัดผลการสอบเลื่อนชั้นปลายปี วิธีสอนแบบต่างๆ ที่นักเรียนชอบ และความคิดทั่วไปของเด็กหูหนวก ผลการวิจัยพบว่า

ครูที่ทำการสอนในโรงเรียนสอนคนหูหนวก เพราะความสนใจเด็กเป็นส่วนมาก อุปสรรคที่ทำให้การสอนไม่ได้ผลดี เพราะขาดความชำนาญในการสอน นักเรียนในชั้นมากเกินไป

ควรจะปรับปรุง แก้ไข คือ ควรจัดให้มีการอบรมครูให้มีความชำนาญในการสอน จัดชั้นเรียนให้มิดเด็ก 10 - 12 คน ต่อครู 1 คน ควรปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับนักเรียน และควรเป็นเรื่องวิชาชีพให้มาก ทางด้านสร้างสวัสดิภาพ ควรพิจารณาช่วยเหลือครู

โดยให้เงินเพิ่มพิเศษแก่ครู

ผลที่เกี่ยวกับนักเรียน เด็กหูหนวกต้องการเรียนทุกวิชาที่ฝึกในหลักสูตร เท่าที่ความสามารถของตนจะเรียนได้ เพื่อปรับปรุงตนให้สามารถเท่าเด็กปกติ ขอให้ครูปกติสอนมากกว่าครูหูหนวก ต้องการให้ครูสอนโดยใช้ภาษามือ การอ่านริมฝีปาก และการสะกดนิ้วมือมากกว่าการสอนโดยใช้เครื่องช่วยฟัง เด็กหูหนวกต้องการเรียนสูงกว่าชั้นที่โรงเรียนจัดสอนอยู่ในปัจจุบัน

การวัดผลต้องการไปสอบร่วมกับเด็กปกติในชั้นประโยค แต่ชั้นอื่นให้โรงเรียนจัดสอบเอาตามปกติ ข้อสอบต้องการให้เป็นแบบปรนัย ชนิดให้เลือกตอบ เมื่อเรียนจบต้องการอยู่ทำงานร่วมกับพ่อแม่ ไม่ต้องการทำงานอิสระ

จะเห็นได้ว่าการเน้นการวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนสอนเด็กหูหนวกหรือเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในระยะเริ่มแรก เป็นการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษา การค้นหาเทคนิคและกลวิธีการสอนที่เหมาะสม กล่าวโดยสรุป เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในลักษณะกว้างๆ และในช่วงเวลาต่อมาการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีการดำเนินการอย่างจริงจังและลึกซึ้งมากขึ้น เป็นต้นว่า

อรอนงค์ สุวรรณกุล (2525) ได้วิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อบุตรหลานที่มีความบกพร่องทางการได้ยินด้านการศึกษาและการเลี้ยงดู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อการศึกษาของบุตรหลานที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยการสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ โรงเรียนเศรษฐเสถียร โรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดตาก โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น และโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสงขลา จำนวน 481 คน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นความสามารถในการเรียนของเด็กและความสามารถในการสอนของโรงเรียนสอนคนหูหนวก โดยจะให้เด็กได้รับการศึกษาให้สูงที่สุดเท่าที่สถาบันการศึกษาจะจัดให้ได้ และผู้ปกครองเห็นด้วยกับการมีส่วนช่วยในการสอนเด็กโดยไม่ปล่อยให้มันเป็นภาระของโรงเรียนแต่ฝ่ายเดียว ผู้ปกครองนิยมเลือกโรงเรียนที่จัดสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และจัดสอนร่วมกับเด็กปกติ และต้องการให้บุตรหลานอยู่โรงเรียนประจำ เพราะบ้านอยู่ไกลโรงเรียน ผู้ปกครองเห็นว่าการเรียนการสอนที่ทำอยู่ในปัจจุบันเป็นที่พอใจ แต่อยากให้ปรับปรุงด้านการสอนและการฝึกอาชีพ

ทบวงมหาวิทยาลัย ศูนย์พัฒนาศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย (2529: บทคัดย่อ) ได้ดำเนินการศึกษาสถานภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ในประเทศไทยที่อยู่ในสถาบันการศึกษาต่างๆ ปี พ.ศ. 2526-2527 เพื่อมุ่งสำรวจสถานภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในประเทศไทย ซึ่งมารับบริการทางการศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่างๆ ในปีการศึกษา 2526 และเพื่อประเมินความถนัดทางการเรียนของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่มารับบริการทางการศึกษาในสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2526 ทั้งในระดับก่อนวัยเรียน ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา จำนวน 1,887 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ที่มารับบริการอยู่ในสถาบันการศึกษาต่างๆ มีอายุตั้งแต่ 3-18 ปี โดยมีนักเรียนที่อายุ 16-17 ปี เป็นปริมาณมากที่สุด และส่วนใหญ่รับบริการอยู่ในภาคกลาง รองลงไปคือภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออกตามลำดับ เด็กเหล่านี้ร้อยละ 59 เป็นเพศชาย และร้อยละ 41 เป็นเพศหญิง เด็กเหล่านี้มีลำดับการเกิดต่างๆ เช่น เป็นบุตรคนแรกเป็นส่วนใหญ่
2. ในเรื่องระดับการได้ยินพบว่า ส่วนใหญ่ไม่ทราบระดับการได้ยิน แม้ว่าเคยผ่านการตรวจวัดการได้ยิน อย่างไรก็ดี สำหรับผู้ที่ทราบผลการตรวจวัดนั้น พบว่า ส่วนใหญ่จะมีระดับการได้ยินในช่วง 71-90 เดซิเบล (dB) รองลงมาคือ มากกว่า 90 dB, 56-70 dB และต่ำกว่า 55 dB ตามลำดับ
3. อายุที่เริ่มสูญเสียการได้ยินพบว่า ส่วนใหญ่ไม่ทราบเวลาที่แน่นอน จึงไม่สามารถให้ข้อมูลส่วนนี้ได้ (ร้อยละ 76.51) สำหรับผู้ที่มีคำตอบเรื่องนี้พบว่า ร้อยละ 9 จะสูญเสียการได้ยินในช่วงก่อนอายุ 3 ปี รองลงมาคือช่วง 3-6 ปี และ 6 ปีขึ้นไปตามลำดับ
4. สาเหตุที่สูญเสียการได้ยินพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงสาเหตุของการสูญเสียการได้ยินเช่นกัน สำหรับคำตอบจากผู้ที่ยกมาพบว่า สาเหตุที่มีปริมาณสูงสุดในจำนวนเด็กที่สูญเสียการได้ยินก่อนอายุ 3 ปี คือ หัด รองลงมาคือพันธุกรรม และการคลอดยาก ส่วนเด็กที่สูญเสียการได้ยินหลัง 3 ปีนั้น สาเหตุที่สำคัญของการสูญเสียการได้ยินคือ อุบัติเหตุ รองลงมาคือโรคหัดและหุ้หน้าหนวก ตามลำดับ

5. การใช้เครื่องช่วยฟังพบว่า ร้อยละ 32 ของกลุ่มตัวอย่างมีเครื่องช่วยฟัง และนักเรียนที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงมีเครื่องช่วยฟังมากที่สุด คือร้อยละ 97 ในบรรดาผู้มีเครื่องช่วยฟังนั้น พบว่า เครื่องช่วยฟังชนิดพกติดตัวได้รับความนิยมสูงสุดถึงร้อยละ 92 ไร่ไรก็ดี เมื่อสำรวจถึงลักษณะการใช้เครื่องช่วยฟังพบว่า ร้อยละ 60 ใช้เฉพาะเมื่ออยู่ในโรงเรียน มีผู้ใช้เครื่องช่วยฟังตลอดเวลาเพียงร้อยละ 12

6. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินร้อยละ 80 ไม่เคยวัดระดับสติปัญญาเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ที่เคยวัดระดับสติปัญญานั้นมีเฉพาะภาคกลาง และภาคตะวันออก โดยใช้แบบทดสอบต่างๆ กันไป เช่น Stanford Binet, Progressive Metrics, Gesell Development Scale, WISC ฯลฯ จึงไม่อาจสรุปผลที่ถูกต้องแน่นอน

7. ในเรื่องสภาพความพิการซ้ำซ้อนพบว่า ร้อยละ 75 ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน สำหรับผู้ที่มีความพิการซ้ำซ้อนนั้นพบว่า ส่วนใหญ่จะมีความพิการร่วมกับปัญญาอ่อน รองลงมาคือปัญหาทางอารมณ์ และปัญหาทางพฤติกรรม ตามลำดับ

8. โปรแกรมการศึกษา จากการสำรวจพบว่า บริการทางการศึกษาส่วนใหญ่ที่เด็กประเภทนี้ได้รับอยู่แล้วคือ โรงเรียนประจำสำหรับเด็กหูหนวก คือร้อยละ 64 รองลงมาคือโรงเรียนไป-กลับสำหรับเด็กหูหนวก ส่วนการเรียนร่วมนั้นมีเพียงร้อยละ 9 การรับบริการจากสถาบันอื่นๆ ที่ไม่ใช่โรงเรียนมีเพียงร้อยละ 2 นอกจากนี้ยังพบว่า การให้บริการส่วนใหญ่มาจากหน่วยงานของรัฐบาล เพียงร้อยละ 1 ที่เป็นบริการจากเอกชน

9. การฝึกอบรมผู้ปกครองพบว่า ร้อยละ 55 ของผู้ปกครองไม่เคยได้รับการอบรมทางการศึกษาพิเศษเลย ผู้ที่เคยรับการอบรมส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองที่อยู่ในภาคกลาง ส่วนภาคเหนือไม่ปรากฏว่ามีผู้ปกครองได้รับการอบรมเลย

10. ผลการประเมินความถนัดทางการเรียน จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในสี่ด้านคือ การใช้ภาษา การใช้เหตุผล คณิตศาสตร์ และมิติสัมพันธ์ นักเรียนมีความถนัดทางการเรียนทั้งสองระดับมีรูปแบบเหมือนกัน คือมีความถนัดสูงสุดในด้านมิติสัมพันธ์ รองลงมาคือความถนัดด้านคณิตศาสตร์ การใช้เหตุผล และมีความถนัดต่ำสุดในด้านการใช้ภาษา ลักษณะการมีปัญหาด้านการใช้ภาษานี้จะเห็นเด่นชัดกว่าในระดับมัธยมศึกษา

11. ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการทดสอบในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การใช้ภาษา และสังคมศึกษา พบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเด็กปกติทุกวิชา สำหรับในกลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินด้วยกันนั้น พบว่า ส่วนใหญ่ทำคะแนนวิทยาศาสตร์ได้สูงสุด รองลงมาคือ คณิตศาสตร์ การใช้ภาษา และสังคมศึกษาตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาคะแนน T ปกติแล้ว พบว่าผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างอยู่ในเกณฑ์อ่อน ถึงอ่อนมาก

อุเรนทร์ สุขนวล (2531) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนโสตศึกษาในประเทศไทย เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจและเปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนโสตศึกษาในประเทศไทย โดยจำแนกตามเพศ อายุ คุณวุฒิ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยใช้กลุ่มครูโรงเรียนโสตศึกษาที่สังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่างจาก 7 โรงเรียน จำนวน 107 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูโรงเรียนโสตศึกษาในประเทศไทยมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านจูงใจอยู่ในระดับปานกลาง และมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านค่าจูงอยู่ในระดับปานกลาง
2. ครูชายและครูหญิงโรงเรียนโสตศึกษาในประเทศไทย มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านจูงใจ และด้านค่าจูงไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านของด้านค่าจูงพบว่า ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคตและด้านการปกครองบังคับบัญชาแตกต่างกัน โดยครูชายมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต และด้านการปกครองบังคับบัญชามากกว่าครูหญิง
3. ครูโรงเรียนโสตศึกษาในประเทศไทยที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี อายุ 31 - 40 ปี อายุ 41 - 50 ปี และอายุ 51 - 60 ปี มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านจูงใจและด้านค่าจูงไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะพิจารณาเป็นรายด้าน หรือพิจารณารวมเช่นกัน
4. ครูโรงเรียนโสตศึกษาในประเทศไทยที่มีคุณวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรีขึ้นไปมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านจูงใจไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะพิจารณาเป็นรายด้าน หรือพิจารณารวมก็ตาม และมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านค่าจูงแตกต่าง โดยครูที่มีคุณวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านค่าจูงมากกว่า ครูที่คุณวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป แต่เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่า ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและการปกครองบังคับบัญชาแตกต่างกัน โดยครูที่คุณวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับ

ผู้ได้บังคับบัญชาและด้านการปกครองบังคับบัญชามากกว่าครูที่มีคุณวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป

5. ครูโรงเรียนโสตศึกษาในประเทศไทยที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 1-10 ปี 11 - 20 ปี และมากกว่า 20 ปี มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านจูงใจและด้านค่าจูงใจไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะพิจารณาเป็นรายด้านหรือพิจารณารวมเช่นกัน

จิรวดี วิจิตรานนท์ (2534) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กปกติ ครูและผู้บริหารที่มีต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยใช้กลุ่มนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนโสตศึกษาทั่วประเทศ และโรงเรียนในโครงการเรียนร่วมในเขตกรุงเทพมหานคร เด็กปกติที่เรียนร่วมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และเด็กปกติที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนปกติ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เดียวกับโรงเรียนโครงการเรียนร่วม ครูและผู้บริหารโรงเรียนโสตศึกษา โรงเรียนโครงการเรียนร่วมและโรงเรียนปกติ จำนวนทั้งสิ้น 329 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กปกติ ครูและผู้บริหาร มีทัศนคติต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในระดับปานกลาง
2. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในโรงเรียนโสตศึกษา กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในโรงเรียน โครงการเรียนร่วมมีทัศนคติต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไม่แตกต่างกัน
3. เด็กที่เรียนร่วมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน กับเด็กปกติที่เรียนในโรงเรียนปกติ มีทัศนคติต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไม่แตกต่างกัน
4. ครูและผู้บริหารในโรงเรียนโสตศึกษา โรงเรียนโครงการเรียนร่วม และโรงเรียนปกติ มีทัศนคติต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินแตกต่างกัน

อมร อินทนนท์ (2534) ได้ศึกษาปัญหาและความต้องการในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษา เพื่อต้องการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู อาจารย์เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการบริหารงานวิชาการด้านการใช้หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษาและฝึกอบรม และการวัดผลและประเมินผลการศึกษา จากการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารและครู อาจารย์ มีความคิดเห็นว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมีปัญหาด้านการใช้หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษาและฝึกอบรม และการวัดผลและประเมินผลการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
2. ผู้บริหาร และครู อาจารย์ มีความต้องการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนให้ก้าวหน้าระดับ "มาก" ทั้ง ด้านการใช้หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษาและฝึกอบรม และการวัดผลและประเมินผลการศึกษา
3. ผู้บริหารและครู อาจารย์ มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน
4. ผู้บริหารและครู อาจารย์ ที่มีอายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และวุฒิแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยศึกษาจากกลุ่มผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้บริหาร และนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินยังขยายตัวไม่มากนัก จึงยังไม่เป็นที่รู้จักเท่าที่ควร และงานวิจัยของ อมร อินทนนท์ (2534) ได้วิจัยเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโสตศึกษาเพียงด้านเดียว ซึ่งยังไม่ครอบคลุมการบริหารงานของโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินทุกด้าน

สรุป

การบริหารการศึกษาพิเศษ คือ การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกัน เพื่อให้บุคคลผู้มีความบกพร่องในด้านต่างๆ เช่น ทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ หรืออารมณ์ สามารถฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนาขีดความสามารถ จนกระทั่งสามารถหาเลี้ยงชีพได้และปรับตัวอยู่ในสังคมคนปกติได้อย่างมีความสุข โดยอาศัยกระบวนการและเทคนิคพิเศษต่างๆ อย่างเหมาะสมกับสภาพของความพิการของแต่ละบุคคล

สำหรับการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จึงเป็น การดำเนินกิจกรรมต่างๆ สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ที่มีบุคคลที่เกี่ยวข้องหลาย ฝ่ายร่วมมือกัน เช่น ผู้บริหาร ครูผู้ชำนาญการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน แพทย์ นักโสตสัมผัส นักแก้ไขการพูด และนักตรวจการได้ยิน เพื่อให้สามารถฟื้นฟูสมรรถภาพทางการได้ยิน และพัฒนาตนเองจนสามารถอยู่ร่วมกับคนปกติได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ต้องอาศัยกระบวนการและ เทคนิคพิเศษเฉพาะที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพความบกพร่องของเด็กแต่ละคน

จะเห็นได้ว่า ในการบริหารงานของโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีลักษณะคล้ายคลึงกับงานของ โรงเรียนปกติในสังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 6 งาน คือ

1. งานบริหารทั่วไป
2. งานธุรการ
3. งานวิชาการ
4. งานปกครองนักเรียน
5. งานบริการ
6. งานโรงเรียนกับชุมชน

อย่างไรก็ตาม ในความคล้ายคลึงกันนั้น ส่วนรายละเอียดแล้วยังมีความแตกต่างกันอยู่ บ้าง กล่าวคือ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไม่สามารถสื่อความหมายด้วยภาษาพูดเช่นคน ปกติได้ ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องใช้กลวิธีและเทคนิคการสอนที่แตกต่าง ออกไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย